

"К" інфармуе

Званні, ордэны, медалі

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка падпісаў Указ № 218 ад 20 чэрвеня 2017 года, згодна з якім дзяржаўнымі ўзнагародамі адзначаныя 58 чалавек. У тым ліку каля дзясятка работнікаў культуры і дзеячаў мастацтва. Пра гэта паведамляе прэс-служба Кіраўніка беларускага Лідара.

Так, айчынныму кінарэжысёру-дакументалісту Анатолію Алаю прысвоена званне народнага артыста Беларусі.

Ордэнам Пашаны ўганараваныя галоўны дырыжор Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Рэспублікі Беларусь імя Іосіфа Жыновіча, народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл Казінец, а таксама саліст аркестра, дырыжор, заслужаны артыст краіны Аляксандр Крамка. Медаль "За працоўныя заслугі" прысуджаны старшыні Мінскага гарадскога аддзялення грамадскага аб'яднання "Саюз пісьменнікаў Беларусі" Міхаілу Пазнякову.

Медаль Франціска Скарыны атрымае журналіст газеты "Культура" — заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, член Беларускага саюза мастакоў Барыс Крэпак. Таксама ёй адзначаны скульптар Генадзь Буралкін і архітэктар Валянцін Занковіч, вядучы рэдактар канцэртных залаў Белдзяржфілармоніі, кампазітар Ларыса Сімаковіч і загадчык аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Аляксандр Сцефановіч.

ТУРАЎСКІ КРЫЖ:

ЛЁС ПРАЗ ВОСЕМ СТАГОДДЗЯЎ

Пытанні і адказы пра невядомы раней артэфакт

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў час паездкі па Гомельшчыне 16 чэрвеня даручыў аднавіць у бліжэйшы час Тураўскі крыж. "Я публічна ўпершыню жадаю гэта агучыць", — падкрэсліў Кіраўнік дзяржавы. Тым часам "К" сабрала пытанні і адказы аб страчанай святыні XIII стагоддзя.

Сяргей ТРАФІЛАЎ / Фота аўтара

"Крыж Ефрасіні Полацкай, вы памятаеце, у свой час мы з Філарэтам, мітрапалітам нашым ганаровым сёння, аднавілі, і крыж Тураўскі адновім", — сказаў Прэзідэнт. Па яго словах, тэма ўжо абмяркоўвалася са святарамі і кіраўніком Банка развіцця Рэспублікі Беларусь Сяргеем Румасам. Ёзта ўстанова сумесна з дзяржаўнымі банкамі прафінансуе праект. Таксама Аляксандр Лукашэнка дадаў, што пры аднаўленні крыжа гатовы выкарыстаць чатыры старажытныя аб-

разкі з абліччамі святых: "Яны захаваліся ў навуковай, які іх выявіў". Гаворка пра доктара гістарычных навук, прафесара Пятра Лысенку. Ён і стаў для чытачоў "К" своеасаблівым правядніком у XIII стагоддзе.

— Я вельмі рады магчымасці зрабіць якаснае ўзнаўленне Тураўскага крыжа! — адразу кажа Пётр Фёдаравіч і дадае, што заўжды рады дзяліцца з грамадой звесткамі па пракаветнай гісторыі Беларусі. — Дзеля гэтага і даследуем! — усміхаецца ён.

Як вызначылі месца раскопак у Тураве?

У пачатку 1960-х Акадэмія навук БССР упершыню вырашыла "замацаваць" за старажытнымі гарадамі "свайго" спецыяліста. Лысенка быў сярод першых яго даследчыкаў. Але адным з галоўных навуковых інтарсаў беларускага вучонага Тураў стаў па волі выпадку. Урадзец Віцебшчыны, ён імкнуўся "капаць" полацкае і віцебскае гарадзішчы.

Заканчэнне чытайце на **старонцы 3.**

Карта магчымых крокаў

На працягу 5 гадоў Інстытут сацыялогіі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі пры падтрымцы Міністэрства культуры краіны даследаваў спажывецкія стратэгіі паводзін насельніцтва на рынку культурных тавараў і паслуг. Даследаванне паказала, што сярэдняе мастацтва прываблівае 22,9 працэнта беларусаў — столькі ў нас актыўных наведвальнікаў тэатраў. Такія высновы даследавання намеснік дырэктара па навуковай рабоце Інстытута сацыялогіі Ірына Лашук агучыла на калегіі Мінікультуры пра стан, праблемы і перспектывы развіцця тэатральнай дзейнасці ў Беларусі.

Настасся ПАНКРАТАВА

Чаго ж жадаюць жанчыны?

Яна абмалявала сярэдне-статыстычны сацыяльна-дэмаграфічны партрэт актыўных спажывцоў: прадказальна імі выявіліся гараджанкі, часцей за ўсё — жыхаркі сталіцы, маладыя незамужнія жанчыны, што маюць прафесійную адукацыю. На процілеглым полюсе апынулася ўдвая большая група: да патэнцыйных спажывцоў, у якіх няма ні інтэрэсу да дадзенага віду мастацтва, ні хаяя б зацікаўленасці ў інфармацыі пра значныя тэатральныя праекты, прылічана 45,2 працэнта дарослага насельніцтва Беларусі. Характэрны склад гэтай дэмаграфічнай групы: узроставаы жанатыя мужчыны, якія пражываюць на вёсцы і маюць не самы высокі ўзровень адукацыі. Ірына Лашук распавяла, што, праводзячы даследаванні па іншых тэмах, сацыялагі так ці інакш імкнуліся высветліць, з чым звязана фарміраванне такой групы. У адным з пытанняў неабходна было адказаць, якія задачы ставяць бацькі перад сабой у працэсе выхавання дзяцей: правядзенне сумеснага адпачынку з сям'ёй апынулася на перадапошнім месцы... Менавіта ў гэтым спадарыня Лашук бачыць глыбінную праблему і корань таго, што адбываецца сёння ў дарослай публіцы.

Карціна сумная, але не толькі Беларусі, па словах сацыялага, сутыкнулася з такімі фактамі. Падобныя праблемы сталі рэальнасцю для краін СНД, многіх еўрапейскіх дзяржаў. Па меркаванні прамоўцы, каб павялічыць заўсёдную тэатральную публіку, патрэбна працаваць з трэцімі групамі — неактыўнымі спажывцамі, якіх у нас налічваецца 31,9 працэнта. "Часцей за ўсё, гэта замужнія гараджанкі сярэдняга ўзросту (узровень адукацыі не мае значэння). Неактыўныя спажывцы ў прынцыпе не супраць тэатра, але ім патрэбны матыў: каб хто-небудзь прывёў, зацікавіў, пераканаў. Прадстаўнікі гэтай групы часта трапляюць у глядзельную залу выпадкова. Калі з імі добра прапрацаваць, то, з вялікай верагоднасцю, частка з гэтых амаль 32 працэнтаў можа перайсці ў групу актыўных спажывцоў", — падкрэсліла выступоўца.

Заканчэнне — на **старонцы 4.**

Праекты развіцця

Што засталася ў памяці пасля наведвання Мёршчыны ды Верхнядзвіншчыны? У першую чаргу — упэўненасць тамтэйшых работнікаў культуры. А гэтая рыса, па нашым перакананні, — адна з найважнейшых для прафесіянала. Даўно пішам пра тое, што кантактаваць з такімі профі — асалода.

Яўген РАГІН, Кастусь АНТАНОВІЧ, Мінск — Мёрскі, Верхнядзвінскі, Расонскі раёны Віцебскай вобласці — Мінск

Падчас аўтаважыаў мы не адшукваем праблемы, нам пра іх распавядаюць самі работнікі культуры. І не проста распавядаюць, але і самі аналізуюць сутнасць тых праблем, называюць найбольш рэальныя шляхі іх вырашэння, ведаюць, на якую рэальную перспектыву працуюць.

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

Цеплахода няма. Ёсць байдарка...

Павукі тут не жывуць

Апошняя, але яркая фарба ў сённяшнім партрэце культуры вёскі Язна, што на Мёршчыне. У папярэднім нумары мы нічога не сказалі пра тутэйшую бібліятэку. Проста месца на газетнай паласе не хапіла. А пра гэтую ўстанову нам хацелася сказаць як найбольш поўна. Прычына таму — больш чым важкая: у Язне працуюць лепшыя бібліятэкар Віцебшчыны 2014 года Ларыса Карпава.

Але мы спачатку пра звалючыю пэўных працэсаў. За пяць гадоў рэалізацыі нашага аўтапраекта (доўжыць далей яго, напэўна, няма сэнсу) чаго толькі мы ні бачылі за бібліятэчнымі дзвярыма і перад імі. Пэўны час "зачыненасць" сельскіх устаноў у рабочы час там-сям сустракалася з непрыемнай перыядыч-

насцю. Вы памятаеце, мы нават пачалі збіраць калекцыю здымкаў папяровых абвестак з тлумачэннямі, чаму сельскага бібліятэкара няма на месцы. Сітуацыя за апошнія гады змянілася ў лепшы бок: ніякіх парушэнняў працоўнай дысцыпліны цяпер не заўважаем. Без сарамлівасці канстатуем: ёсць у гэтым пэўная доля і нашай журналісцкай заслугі. А вось тое, што ў іншых бібліятэках — у які час мы іх ні наведваем — няма чытачоў, застаецца прыкрай, але явай. Ды толькі не ў сельскай бібліятэцы Язны. Агульнадзяржаўную праблему не надта шырокага чытацкага кола, па меркаванні Ларысы Карпавай, вырашаць трэба з дапамогай чыравага стаўлення да патэнцыйнага чытача. Маўляў, не будзе яго — адпадзе патрэба і ў бібліятэцы. Усё слухна.

Згадайце, мінулым разам мы пісалі, што ў мастацкую самадзейнасць тут ці не конкурс-адбор варта абвясціць. Гэтка ж шматлюднасць — і ў гаспадарцы Ларысы Карпавай. Сышлі адны чытачы, з'явілася дзевяцікласніца Аня Пархімовіч, амаль адначасова патэлефанавала нейкая актыўная кабетка і пацікавілася, ці будзе бібліятэкарка на месцы, бо яна, кабетка, збіраецца па новай кнігі. А Ларыса Карпава — заўжды на месцы. І гэты факт радуе чытачоў — 80 дзяцей і 156 дарослых.

І вось што характэрна, план па аказанні платных паслуг бібліятэкар значна перавыконвае не за кошт камерцыйнага фонду. У яе — наваткі камп'ютар, прытар мяняе ўжо трэці раз.

Заканчэнне чытайце на **старонцы 10.**

З дапамогай банкаўскай карткі газеты можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Удзельнікі Рэспубліканскага баль выпускнікоў ад творчых ВНУ.

Перад балем: сустрэча з міністрам

Традыцыйны Рэспубліканскі баль выпускнікоў з удзелам Прэзідэнта краіны адбыўся ў Мінску 23 чэрвеня. Яму папярэднічала ўскладанне кветак моладзю да стэлы "Мінск — горад-герой" у памяць ахвяр Вялікай Айчыннай вайны, а таксама сустрэча міністра культуры Барыса Святлова з лепшымі сёлёнімі выпускнікамі ўстаноў вышэйшай адукацыі ў сферы культуры 2017 года.

Міністр культуры Барыс Святлов (у цэнтры) разам з выкарыстанымі творчых ВНУ адказвае на пытанні выпускнікоў.

Кастусь АНТАНОВІЧ / Фота аўтара

На сустрэчы прысутнічала кіраўніцтва трох вядучых устаноў вышэйшай адукацыі ў сферы культуры — Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў (з боку выпускнікоў яе прадстаўлялі Ягор Бяжко, Варвара Пархомава, Вікторыя Маслабьева), Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў (Дар'я Данцэвіч, Павел Козіч, Таццяна Красчэнка, Дар'я Чарвякова), Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі (Паліна Чарнеўская, Сяргей Мікель). Закраналіся пытанні развіцця айчынай спецыялізаванай адукацыі, рэальнай

падтрымкай дзяржавай таленавітай моладзі, яе ролі ў развіцці культуры нашай краіны. Сустрэча паказала, што сёлёных выпускнікоў хвалюць, сярод іншага, і эфектыўнасць заканадаўства ў сферы культуры, і магчымасць стварэння новых кінафестывалаў, і перспектывы прыватных бібліятэк, і падтрымка Міністэрствам культуры музычных фестывалаў. Барыс Святлов, адказваючы на пытанні, адзначыў, што стварэнне Коджэа аб культуры з'яўляецца важным крокам у жыцці краіны, у той жа час заканадаўства ў гэтай галіне пастаянна патрабуе пэўных карэктываў, выкліканых жыццём. Міністр вы-

казаў перацярагу адносна мэтазгоднасці арганізацыі маладзёжнага кінафестывалу, паколькі асобная праграма Беларускага кіно кожны год прадстаўляецца на "Лістападзе", а дадатковых сродкаў на новую буйнамаштабную праекты ў бюджэце пакуль няма. У той жа час, на думку міністра, нельга губляць з поля зроку маладых твораў. Разважаючы пра развіццё бібліятэчнай сферы, Барыс Святлов адзначыў, што бібліятэка паступова ператварылася ў сацыякультурны цэнтр, дзе кожны можа знайсці для сябе нешта цікавае. Таму стварэнне новых форм бібліятэчнай дзейнасці, у тым ліку дзякуючы прыватным ініцы-

ятывам, пойдзе толькі на карысць агульнай справе. У сваім звароце да выпускнікоў міністр зазначыў, што галоўныя экзамены іх чакаюць ужо за сценамі "альма матэр". Ён папярэдзіў пра магчымыя цяжкасці ў час пераходу ад тэорыі, атрыманай у ВНУ, да практыкі на першым працоўным месцы. Па словах Барыса Святлова, установы адукацыі ў сферы культуры імкнуцца пастаянна ўдасканальваць свае праграмы ў кірунку практыкаарыентаванасці, што будзе працягвацца і надалей. Цяпер жа задача выпускнікоў — максімальна аддаць назапашаныя веды на карысць нашага грамадства, а дзяржава абавязкова падтрымае іх праз дзейсныя механізмы.

Брэст. 22 чэрвеня

У Дзень усенароднай памяці ахвяр Вялікай Айчыннай вайны 22 чэрвеня ў Брэсцкай крэпасці адбыўся традыцыйны ваенна-гістарычны фестываль, удзельнікі якога ўзнавілі падзеі 76-гадовай даўніны.

Больш за 500 прадстаўнікоў клубаў рэканструкцыі з Беларусі, Латвіі, Літвы, Іспаніі, Кітая, Казахстана, Польшчы, Расіі, Славакіі, Украіны, Чэхіі, Эстоніі, Японіі паказалі гледачам асноўныя эпизоды абароны крэпасці. Па словах начальніка штаба ваенна-гістарычнага клуба "Гарнізон" Алег Грабоўнікава, агульны сцэнар застаецца нязменным штогод — імітацыя бою пагранічнай заставы, спробы прарыву з крэпасці, штурм казематаў і гэтак далей. Вобразы кожнага з рэканструктараў — прататыпы рэальных людзей: салдатаў, мірных жыхароў і гэтак далей.

Напярэдадні 22 чэрвеня ў мемарыяльным комплексе "Брэсцкая крэпасць — герой" таксама адбылася сустрэча абаронцаў цытадэлі з мясцовымі школьнікамі. Разам яны ўсклалі кветкі да Вечнага агню.

Класічнае гучанне

Заклучны этап Рэспубліканскага творага конкурсу юных чытальнікаў "Жывая класіка" адбудзецца 1-2 верасня ў Полацку.

Больш за трынаццаць тысяч школьнікаў з усёй Беларусі цягам трох месяцаў чыталі вершы айчынных паэтаў, як паведамліў на прэс-канферэнцыі намеснік міністра інфармацыі Аляксандр Карлюкевіч. Першы этап конкурсу прайшоў яшчэ ў сакавіку, другі — у красавіку, трэці завяршыўся ў маі. Яго дванаццаць пераможцаў і паедуць у Полацк напярэдадні Дня беларускага пісьменства. Першы намеснік старшын Саюза пісьменнікаў Беларусі Алена Стэльмах адзначыла, што найбольш папулярнымі сярод удзельнікаў былі вершы Якуба Коласа. Чытачы адшасці да шаснаццаці год так-

сама абіралі творы Янкі Купалы, Максіма Багдановіча, Эмітрака Бядулі, Уладзіміра Караткевіча, Максіма Танка, Пімена Панчанкі і іншых. У склад журы конкурсу "Жывая класіка" уваходзяць вядомыя дзеячы культуры і мастацтва, настаўнікі, бібліятэкары, пісьменнікі, прадстаўнікі грамадскіх арганізацый і аб'яднанняў. Выступленні юных чытальнікаў адзначаюцца па такіх крытэрыях, як выбар твора, глыбіня пранікнення ў яго сэнс і артыстызм выканання. Пераможцаў, чыё імя абвешчаць 2 верасня, узнагародзяць пуццёўкай у Нацыянальны дзіцячы адукацыйна-аздаравальны цэнтр "Зубрань". Заснавальнікам конкурсу з'яўляюцца Міністэрствы інфармацыі і адукацыі, Саюз пісьменнікаў Беларусі і Сталічнае тэлеваннае.

Бібліятэчны "Оскар" атрымалі...

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі падведзены вынікі галоўнага рэспубліканскага прафесійнага конкурсу "Бібліятэка — асяродок нацыянальнай культуры". Ён праводзіцца штогод і ўлічвае наватарства, кратыць тых, хто адказвае ў краіне за прэстыж кнігі і чытання. Дык хто ж ушанаваны дыпламамі і грашовымі прэміямі (ад 10 да 50 базавых велічынь)?

Яўген РАГІН

Газета ШТОДНІДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, для ДАСУЧУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) КУЛЬТУРА Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выданае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАПІЛАЎ. Адказны скаржар — Юры КАРПЕНКА; рэдактары аддзелаў: Надзея БУН-ЦВІН, Барыс КРЭПІАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРІН; аглядацкія рэдакцыі: Дар'я АЙМІЛЬСВІЧ, Вераніка МОЛАКАВА, Настасся ПАНКРАТОВА, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльныя карэспандэнты: Пётр ВАСІЛЬСВІЧ, Алег КЛІМА, Алена ЛІШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; карэспандэнт — Ганна ШАРКО; мастацкі рэдактар — Наталія ОВЯД; карэктар — Мая ХУТКОВА. Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрес рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пачаі: 16-28, 94-98, чварцёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Раглямавы адрэс: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдаецца — Рэдакцыйна-выдавельцаўская ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА". Дырэктар — СЛАБОДЗІН Ірына Аляксееўна; першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна; намеснік дырэктара па маркетынгу — СІДАРЭНКА Антон Васільевіч. Тэлефон прэміяў: (017) 290 22 50. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пачаі: 16-28, 94-98, чварцёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. Аўтары допісў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (адрас пашпарту, дату выдання, кім і калі выданыя пашпарт, асабны нумар), асноўныя справы, зваротны адрас. Аўтарскіх рэдакцый не рэдакцыйна і не вяртаюцца. Міжрэдакцыйны аўтар можа не адрававаць пункту гэтых жа рэдакцый. Аўтары неадказна за дакладнасць матэрыялаў. "Матэрыялы на правах рэкламы". "Культура", 2017. № 25. 4 233. Індэксы 63875, 638752 Рознічны кошт — па дамоўленасці. Паўстанца ў друку 23.06.2017 ў 19.30. Замова 2054. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларусь" Дзяржаўнае". ЛП № 02330106 ад 30.04.2004, пр. Незалежнасці, 79, 220123, Мінск.

У намінацыі "За пошукавую і даследчую працу" першую прэмію сярод гарадскіх і раённых устаноў атрымала Зэльвенская раённая бібліятэка. Сярод гарпасялковых і сельскіх — Казловіцкая сельская бібліятэка Калінінскага раёна. Другая прэмія гэтай намінацыі — у Бабруйскай гарадской бібліятэцы № 4 імя Барыса Мікуліча. Сярод сельскіх устаноў ўганаравана Сасноўская Віцебскага раёна. Трэцяя месца — у Жабінкаўскай цэнтральнай раённай бібліятэцы, а трэцяя прэмія сярод гарпасялковых і сельскіх бібліятэкаў — за Махроўскай Іванаўскага раёна. Намінацыя "За значны ўклад у выхавальную работу з падрастаючым пакаленнем". Першая прэмія сярод гарадскіх і

раённых устаноў дасталася Баранавіцкай цэнтральнай гарадской дзіцячай бібліятэцы. Лепшай сярод гарпасялковых і сельскіх стала Чэрнэўская сельская Дрыбінскага раёна. Другая прэмія сярод гарадскіх і раённых устаноў — у Горашкай раённай дзіцячай. Другой прэміяй сярод гарпасялковых і сельскіх ушанавана Камяноцкая сельская. Трэці — бібліятэка-філіял № 2 Гомеля. Трэцяя прэмія прысуджана і Дварышчанскай сельскай установе Лідскага раёна. Намінацыя "За падтрымку і развіццё чытання". Сярод гарадскіх і раённых устаноў першая прэмія — у Вілейскай раённай цэнтральнай імя Ганны Новік. Салтаноская сельская бібліятэка Рэчыцкага раёна пры-

знана лепшай сярод гарпасялковых і сельскіх. Другая прэмія ў гэтай намінацыі — за Мінскай дзіцячай № 10. А сярод гарпасялковых і сельскіх бібліятэкаў другая прэмія прысуджана Пагародзенскай сельскай Воранаўскага раёна. Трэцяя — у Пінскай цэнтральнай раённай імя Яўгеніі Янішчыц. Сярод гарпасялковых і сельскіх трэцяя прэмія — у Махаўскай сельскай Магілёўскага раёна. У наступных нумарах "К" галоўны бібліятэкар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Вольга Какшынская распавядзе, чаму канкрэтная кожная з вышэйназваных устаноў перамагла ў рэспубліканскім конкурсе "Бібліятэка — асяродок нацыянальнай культуры".

Калектыв Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь глыбока смуткуе з прычыны смерці вядучага майстра сцэны, заслужанага артыста Рэспублікі Беларусь ШЛЕСТАВА Уладзіміра Іванавіча і выказвае шчырыя спачуванні яго родным і блізкім.

*(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)*

— Але паўночную зону Беларусі за год да майго паступлення ў аспірантуру абраў тэмай дысертацыі старажыны калега, — уславінае Пётр Фёдаравіч. — Я прапанаваў яму “абмяняцца” рэгіёнамі, бо родом ён з паўднёвай часткі рэспублікі. Вось толькі ў таго калегі ўжо прайшлі першыя раскопкі, назіпаваўся матэрыял, ды і Полацк не раз даследаваўся, і ён адмовіўся.

Што знайсці археолаг?

Які ў папярэдній раскопкам Лысенкі маскоўскай экспедыцыі на чале з Валянцінам Сядовым, гаворка ішла толькі аб першапачатковым выяўленні помнікаў археалогіі IX — XIII стагоддзяў. Фактычна, гаворка ішла пра абсалютна новы матэрыял па паўднёвай Беларусі. Вось яго Лысенка і спадзяваўся “ўпалываць” на дзядзічыны старажытнага Турава. Але падчас першых жа раскопак археолага ў 1962 годзе яму неверагодна пашанцавала. Сярод іншых артэфактаў Пётр Фёдаравіч і яго група знайшлі чатыры свінцовыя абразкі з выявамі святых.

Чаму знаходка ўнікальная?

Па словах Лысенкі, гэта абсалютна ўнікальныя рэчы. Справа ў тым, што нічога падобнага да іх не зафіксавана ні ў спецыяльнай літаратуры, ні ў музейных экспазіцыях. “Дагэтуль памятаю, як здзівіліся навуковыя

захоўвацца ў кафедральным храме Тураўскай епархіі.

— Тураў у свой час стаў ключавым месцам для развіцця беларускага пісьменства і культуры. Скажам, Ефрасіня Полацкая займалася фундаваннем і перапісаннем кніг, а ў Тураве іх стваралі! Згадаючы Тураўскае Евангелле. На шчасце, дзякуючы рупнасці Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і яе партнэраў захаваная частка Евангелля перавыдадзена факсімілье. Вяртаючыся да крыжа: верагодна, у выпадку з ім гаворка ідзе пра больш сціглае аздабленне, чым у крыжа аўтарства майстра Лазара Богшы. Прынамсі ў нас няма звестак пра багатых мясцовых фундатараў, які прападобна Ефрасіня для Полацка, — значнае археолаг.

Пётр Лысенка і яго варыянт узнаўлення Тураўскага крыжа.

падчас раскопак на месцы руін храма ў 2005 годзе. Перад археолагамі адкрываліся часам жалівыя карціны, якія дазвалялі ўявіць маштаб землятрусу. Здымкі з раскопак сведчаць, што тыя, хто апынуўся на той час у храме, трапілі ў пастку стыхійнага бедства. Скажам, было бачна, як вільзенымі глыбамі абрынуліся цагляныя зводзі і калоны. Па выніках даследавання гісторыкі таксама перакананыя: літаральна напярэдняй ў царкву прывнеслі для адпывання двух нябожчыкаў. Іх рэшткі таксама удалося выявіць.

Цяпер на месцы епархіяльнага храма другой паловы XII стагоддзя і, адпаведна, археалагічных раскопак 2005-га — экспазіцыя “Старажытны Тураў” мясцовага краязнаўчага музея. Пад выявімы павільёнам акурат і выстаўлены падмурак епархіяльнага сабора. Пётр Лысенка і яго калега старшы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі Нацыянальнай акад-

Праз гады з сынам-гімназістам Фёдарам у хатніх умовах і з падручных матэрыялаў археолаг вырабіў сваю версію аднаўлення крыжа. За ўзор былі прынятыя апісанні і выявы крыжа Ефрасіні Полацкай. У Лысенка, вядома, няма золата, эмалі, пірліні, як у прафесійным аднаўленні брэсцкага ювеліра Мікалая Кузьміча. Але гэта і не спотраўнтны “навадзел” з сучасных матэрыялаў, бо ў ім могуць прысутнічаць чатыры старажытныя абразкі. Пры гэтым, на думку Пятра Лысенкі, аднаўленню Тураўскага крыжа можа аказацца і некалькі. Напрыклад, адна копія — для епархіяльнага храма, другая — для музея... На адным з варыянтаў будучы самі абразкі з Тураўскай, а на астатніх — іх паўторы.

Ці вяртаўся археолаг да раскопак Турава?

Так, праз 42 гады пасля першых раскопак. У літаратуры Пятру Лысенку даводзілася сустракаць такую

інфармацыю: на тэрыторыі старажытнага дзядзічна плошчаю пад гектар, на трохкутным мысе ў месцы зліцця Прыпяці і Язды могуць знаходзіцца рэшткі каменнай вежы нахшталт Камянецкай. Але маштабныя раскопкі старажытных гарадоў на той час, у 2004-м, сістэмна не вяліся гадоў дзесяць. На шчасце, тагачасны прэзідэнт Нацыянальнай акадэміі навук Міхаіл Мясніковіч вылучыў грошы на Тураўскую экспедыцыю. І ўвагу навукоўцы прыцягнулі авальны абрыс узвышша з паўднёвага захаду дзядзічна. У адпаведнасці з фінансавымі магчымасцямі, археолагі заклалі толькі выведвальную траншэю.

— Акурат у ёй мой сын Фёдар і выявіў участак цаглянага муро. Пашыраем траншэю ў розныя бакі, як перад намі апынуўся каменны крыж прыкладна 5 на 5 метраў. У яго верхняй частцы — сырцовая шэгла па-над шэглай абпаленай. Тое ўнікальна для еўрапейскай археалогіі!

Прафесар датаваў каменны крыж XVI стагоддзем. Але неўзабаве знаходку заклапілі. Археологу не паведамілі пра тое, адпаведна, пры засьпяванні ён не прысутнічаў.

— Не ведаю, наколькі крыж захавася пасля работ, але пры наяўнасці фінансавання яго можна было б адкрыць і ўвесці ў турзварот.

Вось толькі грошай, дадае Лысенка, для тых мэтаў няма ні ў рэспубліканскіх, ні ў мясцовых уладаў, ні ў навукоўцаў.

Чым яшчэ займаўся прафесар Лысенка?

Адной з самых сенсацыйных знаходак у кар’еры прафесара Лысенкі стала выяўленне старажытнага Бярэсця (сёння гэта экспазіцыя пад павільёнам археалагічнага музея ў Брэсце). Пётр Фёдаравіч прыгадвае, што маскоўскія навукоўцы, якія даследавалі нашы землі, не маглі ўказаць размешчэнне гарадзішча. Але пашанцавала менавіта беларусу.

— Прычым раскоп пад дахам музея — усёго толькі акно ў XIII стагоддзе, куды мы бас апусцілі нібы на машыне час. Вы ведаеце сучасныя гарады Беларусі, Расіі, Еўропы, Амерыкі, а што было ў нас восем стагоддзяў таму — не. Дык вось, тут — частка ранейшага горада: вуліцы, забудова, планіроўка, умовы жыцця. Літаральна нічога з гэтага не зафіксавана ў пісьмовых дакументах! Вядома, адрозжы ўзнікаюць пытанні. А што знаходзілася вакол? Якімі былі драўляныя абарончыя збудаванні? Ды і ў прыцыпле, толькі тут людзі змогуць убачыць, як жылі іх продкі восем стагоддзяў таму. Падобнай магчымасці няма ні ва Украіне, ні ў Польшчы, ні ў Паўночнай Германіі, ні ў краінах Скандынавіі! Значыць, Беларусь валодае неверагодным багаццем! Але за свае больш чым сціплыя заробак і пенсію мне не пабудавалі падобны комплекс. А з брэсцкімі ўладамі ў мяне пакуль што канструктыўнага дыялогу не выходзіць: на свае ідэі не першы год атрымліваю адмоўныя адказы.

Такога ж кшталту гісторыя ў мяне і з публікацыямі. Калі мы скончылі работы ў старажытным Бярэсці і ў 1982 годзе быў адкрыты музей, куды паваліў народ (чэзрыць мільёна чалавек штогод!), я зразумеў, што публіцы патрэбныя не навуковыя работы (мая па раскопках у Брэсце выйшла ў 1985-м), а больш папулярны матэрыял. Так ў 1989 годзе з’явілася кніга “Адкрыццё Бярэсця” накладам у 10 тысяч асобнікаў, якія імгненна размялі. Перавыдалі яе тыражом усёго ў дзясць асобнікаў у 2007-м, тыя тое дзякуючы спонсарам. Гарадскія ж і абласныя брэсцкія ўлады не спяшаюцца садзейнічаць таму, каб кніга цяпер была даступнай і жыхарам абласнога цэнтра (35 гадоў з часу адкрыцця музея — лічыце, два пакаленні змяніліся), і турыстам — наведвальнікам “Бярэсця”. У мяне пытаюцца пра выданні, а я толькі разводжу рукамі. Адказаў на мае звароты ў мясцовыя органы ўлады ў мяне хапае, а справа ніяк не зрушыцца.

Фота аўтара і з архіва Пятра Лысенкі

Тураўскі крыж: лёс праз восем стагоддзяў

Пытанні і адказы пра артэфакт

кіраўнікі і калегі! Я спрабаваў атрымаць кансультацыю ў манастырах, у музеях Троица-Сергіевай Лаўры ў Сергіевым Пасадзе, Гістарычным музеі ў Маскве, у музеі ленинградскай епархіі. Але — ніякіх аналогій. У праваслаўнай царкве такіх старажытных рарытэтаў, наколькі я ведаю, няма”, — падкрэслівае прафесар.

Чаму пра крыж не было вядома?

Верагодна, ні Пётр Фёдаравіч, ні яго калегі высунулі версію не “раскручвалі”.

— І канешне — вобмаль літаратуры па тэме што тады, што цяпер. У 2007-м у мяне выйшла кніга “Сказанне аб Тураве”. Дык вось, навукова-папулярнае выданне надрукавана накладам у 300 асобнікаў! Але ж у гэтай кнізе — усё, што вядома пра Тураў са старажытнасці! — скурушна заўважае Лысенка.

Але ёсць для няведання пра тураўскі крыж і яшчэ адзін важкі аргумент. Верагодна, ад 3 мая 1230 года артэфакта папросту не існавала. Менавіта тады да Турава дайшло водгулле магутнага (па сённяшніх ацэнках — 8-бальнага па шкале Рыхтара) землятрусу ў Румыніі. Сярод ахвяраў аказаўся і той самы храм, для якога ствараўся крыж. Мяркуюцца, што ён быў збудаваны на надта пльыткім падмурку.

Усё гэта было ўстаноўлена прафесарам Лысенкам

мі навук Беларусі, кандыдат гістарычных навук Наталля Дубіцкая прыгадваюць, як з археолагамі ў звязцы працавалі будаўнікі: “Скажам, мы даследуем адну частку раскопу, а яны узводзяць дах над другой”. Тады за справу музейна-ахоўнай часткі раскопак узяліся вельмі аператыўна. Паколькі ініцыяваў ускрыццё руінаў і прафінансаваў работы за кошт сродкаў Гомельскага аблвыканкама тагачасны яго старшыня Аляксандр Якабсон. Адзначае археолаг і дапамогу студэнтаў мясцовага ПТУ, энтузіястаў.

Што адбылася пасля раскопак?

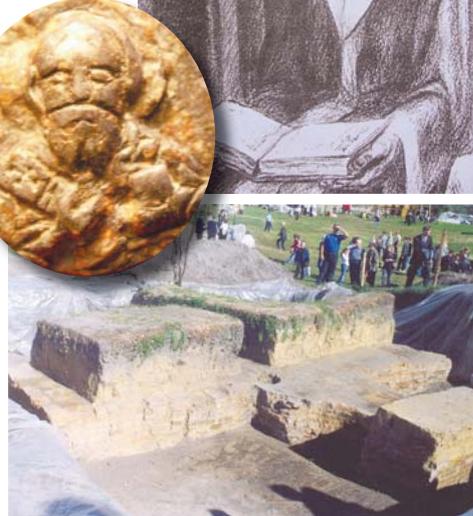
Пасля публікацыі вынікаў раскопак асаблівай рэакцыі калег на свае знаходкі Пётр Фёдаравіч не адчуў. Але той жа абразок з Кірылам Тураўскім неаднойчы становіўся гістарычным матэрыялам для напісання партрэта асветніка. Скажам, Пятру Лысенку вельмі падабаецца праца Яўгена Каробушкіна. Ёты мастак, дарччы, ствараў у свой час і малюнак-рэканструкцыю старажытнага Турава паводле даных прафесара.

Рэшткі заходняй сцяны (лева) і паўднёвай апсіды тураўскага епархіяльнага храма. Раскопкі 2005 года.

Па гэтым абразку Яўген Каробушкін напісаў свой партрэт Кірылы Тураўскага.

На фота ўнізе: каменны крыж, выяўлены ў Тураве ў 2004 годзе.

Хто на абразках?

Археолог устанавіў, што на адным са свінцовых абразкоў (ліццё XIII стагоддзя!) змешчана выява Багародзіцы з дзісунага чыну. Яшчэ два змяшчаюць, меркавана, абліччы вялікамучаніцы Варвары і прападобнай Анастасіі. Нарэшце, адзіная мужчынская выява — гэта, найхутчэй, святы Кірыла Тураўскі.

Адкуль артэфакты?

Пётр Лысенка ў 1963 годзе апублікаваў вынікі сваіх раскопак у брашуры “Савецкая археалогія” ў Маскве з выявамі абразкоў і іх апісаннем. Там жа высунуў гіпотэзу аб прыналежнасці знаходак да тураўскага напрасольнага епархіяльнага крыжа (як элементаў на ім). А крыж мог

Пасяджэнне калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

(Заканчэнне)

Пачатак на старонцы 1.)

Зніжка — 98%

Але як іх уцягнуць у тэатральную плынь? Паводле даследавання, першаснай крыніцай інфармацыі для актыўных чытачоў з'яўляюцца афішы і постары. Што цалкам лагічна: калі чалавек уключаны ў тэатральнае жыццё, ён сам будзе шукаць плакаты пра гастролі ці прэм'еры. Неактыўныя спажываюць спецыяльна тое рабіць не будуць, інфармацыя сама павінна іх знайсці, таму для гэтай групы на першы план выходзяць такія крыніцы, як масмедыя. У гэтай сувязі вельмі слушна гучыць прапанова рабочай групы пры Міністэрстве культуры пра тое, каб вынайсці магчымасць дамовіцца з аічыннымі тэлеканаламі, радыёхвалямі і "Мінгардаведкай" аб зніжцы ў 98 працэнтаў на рэкламу спектакляў асабістай вытворчасці дзяржаўных калектываў. Тэатрам раець больш шырока займацца альтэрнатыўнымі

гой пазіцыі (67,3 працэнта супраць 30,4). Усе становіцца зразумелым, калі ўзяць да ўвагі прычыны наведвання тэатраў: большасць рэспандэнтаў адказвалі, што на спектакль пайшлі, бо "проста хацелася адпачыцца, прыемна правесці вечар". Спадзяюся, гэтыя статыстычныя даныя не прымусяць тэатры ісці за аўдыторыяй: зразумела ж, што прызначэнне тэатра — выходзяць густ публікі.

Да слова, пра мастацкі ўзровень аічынных пастановак на калегіі гаварылася не так шмат. Спадарыня Дрыга распавяла, што ў рэгіёнах адчуваецца недахоп рэжысёрскіх кадраў, а спектаклі часцяком ставяцца акцэрамі з заочнай рэжысёрскай адукацыі. Прамоўца падкрэсліла: "Не ўсе рэжысёры, якіх выпускаюць нашы творчыя ВНУ, размяркоўваюцца ў тэатры, некаторыя сыходзяць ва ўстановы культуры ці адукацыі. Тая ж моладзь, што ўсё ж патрапіла ў тэатр, не заўсёды мае магчымасць ставіць спектаклі там, куды размерка-

мастацтваў, але паўстае зноў-такі пытанне па абсталяванні (неаднаразова падавалі заўвагі на паляпшэнне тэхнічнай базы, ды пакуль у гэтым кірунку без перамен). Арандаваць жа вялікія пляцоўкі нахшталь ДК МАЗа, ДК чыгуначнікаў ці канцэртнай залы "Мінск" у маладых рэжысёраў няма магчымасці", — растлумачыла сітуацыю прамоўца.

Па словах спадарыні Таццяны, у сучаснай практыцы многія праблемы рэжысёраў-эксперыментараў вырашаюцца з дапамогай адладжанай сістэмы грантаў. У прыклад яна прыводзіла Маскву, дзе існуе некалькі пракатных пляцовак. Яны маюць толькі менеджарскі склад. У тамтэйшым тэатры "Практыка" летась заснавана рэзідэнцыя для майстарыяў тэатральнага ВНУ, устаноўва актыўна падтрымлівае маладых рэжысёраў, акцэраў і драматургаў. У суседняй сталіцы 26 гадоў існуе Цэнтр імя Усевалада Меерхольда, які рэгулярна праводзіць лабараторыі і адукацыйныя праграмы,

пра што ўзгадваў амаль кожны выступоўца. Пры недастатковым бюджэтным фінансаванні надзвычай складана падтрымліваць высокі мастацкі ўзровень рэпертуару. Дырэктар Магілёўскага абласнога тэатра лллек Уладзімір Андрэенка зазначыў: "Імкнуўся больш зарабіць на продажы білетаў, выпускаючы танныя пастаноўкі, беларускі тэатр рызыхуе ператварыцца ў камерыйнае прадрпрыемства. Гэтага нельга дапусціць, таму сёння як ніколі важная абарона і падтрымка дзяржавай некамерыйнага сектара мастацтва".

Рэканструкцыя і партытура

Намеснік міністра культуры Аляксандр Яцко заўважыў прысутным, што орган дзяржаўнага трымае на кантролі пытанні па рэканструкцыі тэатраў: які год без свайго даху Брэсцкі тэатр лллек, гомельскі рэгіён прыкладае ўсе высілкі для аднаўлення пасля пажару Мазырскага драматычнага тэатра імя Івана Мележа,

Меркаванне: запрашаем да дыскусіі

Мноства прыкладаў з гістарычнай і сучаснай практыкі горадабудаўніцтва сведчаць пра тое, што архітэктурна-мастацкае аблічча нават, здавалася б, цалкам сфармаваныя фрагментаў гарадскога асяроддзя перыядычна патрабуе перагляду і абнаўлення. Гэтаксам рулівы сядоўнік час ад часу павінен зразаць з дрэва засохлыя галіны і даваць прастору маладым парасткам. Менавіта з такога пункту гледжання мы хацелі б разабрацца галоўныя архітэктурныя ансамблы Мінска — праспект Незалежнасці. А дакладней, першую частку яго забудовы — паміж вуліцай Сявядлова і плошчай Перамогі.

Без сумневу, гэту адрэзку галоўнай магістралі ўласцівыя ансамблевая якасці, гарманічнасці і адзінства забудовы. Ён падзелены строга супадпарадкаванымі архітэктурнымі аб'ёмамі і прасторавымі інтэрваламі паміж імі. Забудова выканана "пад адзін карніз", а ўздоўж выразна акрэсленых "чырвоных ліній" чаргуюцца жылыя і грамадскія будынк, што ўзбагачае аблічча гарадскога цэнтру. Фасады амаль усіх з іх маюць агульныя стылістычныя прыкметы і падпарадкаваны адзінай структуры ўзаемазвязаных членянняў.

Аднак на кожным этапе развіцця архітэктуры ўнікаюць новыя напрамкі творчых пошукаў. У іх аснове — кар'яныя інтарсы большасці жыхароў горада. Сацыяльная, функцыянальная і мастацкая цэльнасць жыццёвага асяроддзя прасторы сёння высоўваецца ў якасці прынцыпу, які забяспечвае ўзгадненне супярэчлівых патрабаванняў, непазбежных у працэсе развіцця горада. Таму мэтазгодна перагледзець ролю кожнага элемента забудовы і добраўпарадкавання ў сістэмнай арганізацыі ансамбля праспекта.

Ходнік: пешаходам пакуль няўтульна

На праспекце зазвычай нешматлюдна, і гэта звяртае на сябе ўвагу. Калі плынь транспарту і ўзровень шуму вырастлі неймаверна, дык пешаходаў, асабліва ў першай палове дня, можна сустраць небагата. Што, зрэшты, не дзівіць: тут практычна няма тых устаноў, якія актыўна наведваюць, а звычайна шпальцыраў з мэтай паляубавання ца архітэктуру, здаецца, адышла ў мінулае. П'эўнае ажыўленне назіраецца хіба каля ГУМа. Працягваюць заставацца папулярнымі "Цэнтральная" кнігарня і ўніверсам, а таксама перабудаваная крама "Ласунак". Іншыя памяшканні сёння занятыя збоўшага дарагімі ўстановамі харчавання і крамамі, якія спецыялізуюцца на продажы недаступных і проста неабавязковых для шараговага спажываўца тавараў. Наўрад ці яны спрыяюць таму, каб галоўны праспект таў цэнтрам сацыяльных кантактаў.

Для параўнання магу прыгадаць нядаўна наведванае кіеўскага Крашчаціна. На яго ўсходнім боку створаная шырокая зялёная зона з утульнымі пляцоўкамі і зручнымі лавамі ў ценю старых дрэваў. Гараджане і турысты ахотна карыстаюцца дэмакратычнымі па цнах кавярнямі, дзе заўсёды падаюць традыцыйныя варэнкі з вішнямі. Падчас шпальцырава можна аглядаць разнастайныя відэавыя перспектывы на цікавыя пабудовы таго самага першага павянагага дэсацігоддзя.

У нас жа ўзровень арганізацыі зоны ходнікаў на праспекце вельмі нізкі. Між тым за апошняе дзесяцігоддзе на вуліцах Мінска з'явілася нямала прыкладаў яркіх інвацыійных рашэнняў з выкарыстаннем малых архітэктурных формаў, выкананых у граніце і метале, а таксама партэрнага азеленяння, размаітых мясцовых святаў і нават скульптуры. Аднак на галоўнай вуліцы сталіцы сёння мы не знойдзем нават звычайнай лаўкі, лакальна азеленага заўкута ці агляднай пляцоўкі! Што гэта: інерцыя архітэктурнай думкі альбо вынік няправільнага падыходу да зменаў аблічча помніка гісторыка-культурнай спадчыны?

У летні перыяд пешаходны рух на праспекце ўскладняецца. Прызначнай шырыні ходнікаў (да 12 метраў), сямтам даводзіцца літаральна праціскацца паміж маладымі друмамі да летніх павільёнамі кавярня — не лёгкімі і далікатнымі, як у іншых гарадах, а грувастымі ды рознакалібернымі. Што-што, а вось яны дакладна парушаюць ансамблевую якасці забудовы — і, да таго ж, перашкаджаюць простым мінакам.

З мэтай размяшчэння на праспекце новых гандлёвых, відовішчых і іншых карысных для шырокага кола грамадзян устаноў варта было б звярнуць увагу на своеасаблівыя рэзервовыя пляцоўкі — не непасрэдна ў зоне пешаходнага руху, а побач з ёю. Напрыклад, нешта ўтульнае можа быць абсталявана ў прасторнай лоджы, створанай у свай час перад ўходам у кінатэатр "Цэнтральны", нават з падключэннем дзвюх араў-узедзяў у двор, якія цяпер пустыюць — на радасць уласнікам аўто. Чакаюць на іншую арганізацыю і немальныя пляцоўкі ў межах курданёраў, утвораных карпусамі жылых дамоў №№ 18 і 19 альбо перад домам № 14.

Інтэр'еры: вобраз кола знік невзартна

Зрэшты, новае не заўсёды лепшае за старое. Пастая закрыцця чыгуначных касяў насупраць ГУМа быў створаны іх надзвычай цікавы ў вобразна-аснавым рашэнні інтэр'ер аўтарства архітэктара Аляксандра Дыдышкі. Напаўцыліндрычная форма столі, якая нібы спадае згары, дугападобныя ахурныя фермачкі, якія яе падтрымліваюць, колеравыя папосы на сцяне з касавымі праёмамі і нават паўкружыя даведкавы кіёск — усё гэта дэталі выклікалі асацыяцыі з тэмай руху і вобразна кола. На жаль, новы інтэр'ер размешчаны тут жа

Беларускі тэатр: карта магчымых крокаў

формамі рэкламавання: моладзь часцей цікавіцца навінамі праз сацсеткі, мабільныя дадаткі і іншыя сучасныя тэхнічныя сродкі. Аднак тут не трэба забывацца на адну акалічнасць: сацыялагі сведчаць, што найбольш тэатральна ўключаную глядацкую аўдыторыю складаюць людзі ва ўзросце ад 40 гадоў...

Камерыя, фестывалі і кошт білета

Маё здзіўленне выклікала адказы пра значэнне тэатральнага фестывалю: паводле даследавання, людзі цікавіцца імі вельмі мала, высокі інтарс да фестывальнага руху зазначаны толькі ў Магілёўскай вобласці (відавочна, за тузін гадоў Міжнародны маладзёжны тэатральны форум "М.0т.кантакт" узрасці ўдзячную публіку). Гэтая сітуацыя — сур'ёзная нагода арганізатарам яшчэ раз прагледзець праграму сваіх мерапрыемстваў і пашукаць новыя захады да фарміравання імпрэс. Прынамсі, крокі па пераглядзе свайго канцэпцыі ўжо робіць Рэспубліканскі фестываль нацыянальнай драматургіі імя Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча ў Бабруйску. Па словах першага намесніка міністра культуры Беларусі Ірыны Дрыга, гаворка ідзе, каб шырока прадставіць там сучасныя напрамкі аічыннай драматургіі і рэжысуры.

Беларусы, згодна з вынікамі даследавання, не гатовыя плаціць за білет суму, большую за 10 долараў у рублёвым эквіваленце. У жанравых перавагах публікі чакана перамагла камедыя: больш як у два разы яна абышла драму, што размясцілася на дру-

вана". Міністэрства настойліва прапануе займацца з маладымі рэжысёрамі больш сістэмна.

Няма маладых рэжысёраў? Гэта міф!

Кіраўнік Цэнтра эксперыментальнай рэжысуры Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Тацяна Траяновіч лічыць міфам інфармацыю пра адсутнасць перспектывных рэжысёрскіх кадраў у краіне. Рэжысёры-пачаткоўцы актыўна засвойваюць праектную плынь — форму менеджмента, пры якой тэатр не мае сталай акцёрскай трупы і не фінансуецца дзяржавай. Спадарыня Траяновіч нагадала, што эксперыментальныя студыі ў Беларусі пачалі з'яўляцца яшчэ ў другой палове 1980-х. З іх выйшла моцнае пакаленне рэжысёраў — Вітаўтас Грыгалюнас, Віталь Баркоўскі, Рых Тапіпаў і іншыя, якія потым узначалілі вядучыя рэпертуарныя тэатры. Сённяшняя моладзь прыходзіць у праектную сістэму, бо таксама мае вострае жаданне творчай рэалізацыі. Высокая мастацкая значнасць іх пастановак ужо адзначаюць крытыкамі і гледачамі. Для сталага развіцця гэтага кірунку неабходна пераадолець шэраг праблем. Прынамсі, перспектывныя рэжысёры сутыкаюцца з адсутнасцю пракатных і рэпетыцыйных пляцовак. "У Цэнтра эксперыментальнай рэжысуры ёсць сцэна, але яна тэхнічна не абсталяваная. Свае плошчы прапанаваў Мемарыяльны музей-мэстэрня Заіра Азгура, але яны не прыстасаваны пад спектаклі. Створана пляцоўка на 50 месцаў у Нацыянальным цэнтры сучасных

дапамагае моладзі знайсці крыніцы фінансавання ўласнага праекта. Пры ім жа дзейнічае рэзідэнцыя Black box, на чый базе на конкурснай аснове выбіраецца матэрыял, які трапіць у рэпертуар вллікай сцэны. "Пастаноўка, што перамагла, фінансуецца з бюджэту Дэпартамента культуры горада Масквы і асабістыя сродкі Цэнтра імя Меерхольда", — падкрэсліла выступоўца.

Хаця б адзін...

У Польшчы і іншых краінах Еўропы адпрактычна падтрымкі атрымлівае рэжысёр, калі хаця б адзін яго спектакль зацікавіў публіку і крытыкаў. Таксама існуе сістэма дафінансавання: дапамогу могуць аказаць незалежным тэатрам тэрмінам ад аднаго да некалькіх гадоў. У Чэхіі свая мадэль падтрымкі тэатральнага мастацтва, што складаецца з васьмі катэгорый грантаў. Узорам падтрымкі дзіцячых тэатраў можа лічыцца Данія, дзе распрацавана ўнікальная мадэль: акрамя рэгіянальных тэатраў, што фінансую дзяржава і якія абавязаны ставіць спектаклі для дзіцячай аўдыторыі, там дзейнічае калія ста незалежных труп. Тацяна Траяновіч распавяла, што пры Міністэрстве культуры Даніі дзейнічае тэатральны цэнтр. Ён збірае даныя пра калектывы, прадастаўляе інфармацыю пра іх і іх гастрольную дзейнасць, дае парады, як атрымаць дафінансаванне на паказ спектакля, дапамагае з выбарам пляцоўкі.

У Беларусі ж праблемы з фінансаваннем унікаюць не толькі ў праектных, але і ў дзяржаўных тэатрах,

зараз вядуцца праектныя работы па рэканструкцыі Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра, стаяць задачы па Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Максіма Горкага.

На калегіі не абышлі ўвагай пытанні падрыхтоўкі рабочых спецыялістаў для тэатральна-відовішчых арганізацый, што сёння амаль адсутнічаюць. Рабочая група, што працавала па падрыхтоўцы калегіі, прапанавала Міністэрству культуры прапрацаваць пытанне па скарачэнні аўтарскіх адлічэнняў за выкарыстанне музычных твораў у тэатральных пастаноўках з 9 да 5 працэнтаў, паколькі звычайна музычная кампазіцыя выкарыстоўваецца не цалкам, а фрагментам, часцяком партытура з спектакля падбіраецца з гатовых трэкаў, а не пішацца па замове. Высокія адлічэнні павялічваюць кошт білета, што, у сваю чаргу, адбіваецца на колькасці гледачоў. Падчас пасяджэння ўзгадалі пра адсутнасць сучасных падручнікаў па гісторыі тэатра, недастатковы актыўнасць у прэсе маладых крытыкаў. Шмат казалі пра рэфарму Нацыянальнай тэатральнай прэміі: неабходнасць пастаянна дзеючай дырэкцыі, пашырэнне спіса намінацый, правядзенне асобнага конкурсу эксперыментальных пастановак і гэтак далей. Агучаныя тэмы прынятыя Міністэрствам культуры да ўвагі і будуць дбайна прапрацоўвацца, многія пытанні ўжо ўключаны ў рэзалюцыю калегіі і стануць надалей рэалізоўвацца. **К**

Часам гарады кавярні ў займаюць ладную частку шырокага ходніка.

Не так даўно забудаваны адрэзак паміж плошчамі Кастрычніцкай і Перамогі.

Ці суладны ансамбль?

Галоўны праспект сталіцы як месца яднання

фірмовай кравы гадзіннікаў атрымаў куды менш выразнае архітэктурнае рашэнне.

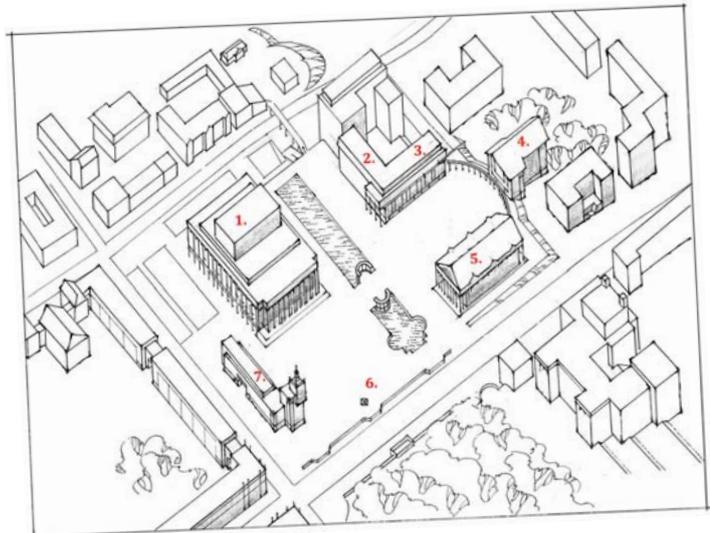
Захаваўся арыгінальны інтэр'ер аптэкі №13, створаны яшчэ ў 1950-я гады з актыўным выкарыстаннем дэкаратыўных элементаў з дрэва, у тым ліку і кесаніраванай столі. Аднак сумна, што два падобныя ў стылявых адносінах інтэр'еры (кравы гародніны на Камсамольскай і "Кулінарый" на самім праспекце) былі страчаны пры рэканструкцыі памішканняў для іншых мэтаў. Новыя рашэнні дызайнераў выглядаюць куды больш ардынарнымі.

А вось мастацкі салон, які працягвае працаваць на праспекце, пасля рэканструкцыі змяніў свой інтэр'ер да лепшага, пераўтварыўшыся ў сістэму рознавялікіх, утульных і функцыянальна зручных прастораў ячэек.

Кастрычніцкая: вялікая прастора

Падчас распрацоўкі праекта забудовы тады яшчэ праспекта Сталіна былі зроблены змястоўныя прапановы па арганізацыі Цэнтральнай (цяпер Кастрычніцкай) плошчы. Там меркавалася стварыць цэльны фронт забудовы, дзе дамінавалі б грамадскія ўстановы, але месца знайшлось б і жылым будынкам. Аднак рэалізацыя гэтых праектных рашэнняў пастаянна адкладалася, а затым была заменена плаасбонным размяшчэннем шрагу буйных пабудоваў: тэлеграфа, Палаца прафсаюзаў, музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Палаца Рэспублікі... Завяршыў гэты спіс офісны будынак на Інтэрнацыянальнай. Сам па сабе ён зусім не пазбаўлены архітэктурных вартасцяў, але кажаць пра яго ўключанасць у ансамбль не выпадае.

І да зносу старога будынка музея гісторыі ВВВ і, тым больш, у нашы дні плошча была і застаецца вялікай прасторай з мала каардынаванай забудовы, выкарыстоўваецца рэдка і не мае вызначанага прызначэння і багатых візу-

Бачанне Кастрычніцкай плошчы па версіі аўтара артыкула: 1. Палац Рэспублікі, 2. Гатэль (праект), 3. Дадатковыя памяшканні Палаца прафсаюзаў (праект), 4. Выставачная зала (праект), 5. Палац прафсаюзаў, 6. Знак "Нульвы кіламетр", 7. Адміністрацыйны будынак (праект).

альных ды кампазіцыйных павязуў з гарадской структурай. Як падаецца, наслей час гэта выправіць, абвясціўшы адкрыты конкурс на праект планіроўкі і забудовы Кастрычніцкай — з улікам асаблівай важнасці гэтага горадабудаўнічага вузла.

Пастаянна назіраючы за сітуацыяй з акна сваёй кватэры, аўтар гэтага артыкула міжволі распрацаваў і свае варыянты. Адным з іх магу падзяліцца. Я паставіў перад сабой некалькі важных мэтаў: усцьчыненне прасторы гарадскога ядра, арганізацыя для вырашэння сучасных сацыяльных, функцыянальных і эстэтычных задач, размяшчэнне шрагу новых будынкаў (напрыклад, адміністрацыйнага будынка, гатэля, дадатковых памяшканняў Палаца прафсаюзаў), здатных насыціць функцыянальную і мастацка-кампазіцыйную структуру комплексу, стварэнне сістэмы прасторава ўзаемазвязаных вялікіх і малых плошчаў, якія пераліваліся б адна ў адну, выразная каардынацыя дамінуючых і дадатковых пабудоваў і прасторы з дапамогай кампазіцыйных восяў і малых архітэктурных формаў.

Падкрэслім: праектная прапанова ставіць перад сабой мэтаў не толькі запобіць вызваленае пасля зносу

Дзяжурныя па нумары

На мінулым тыдні ўсе з абурэннем пісалі патэнцыйны знос Асмалоўкі, а я вось лічу, што таму смела чыноўніку, які адважыўся высунуць на абмеркаванне саму такую ідэю, варта падзякаваць.

Ілья СВІРЫН

Як, напрыклад, і стваральніку электроннай петыцыі з заклікам "знесці дазены раён і зрабіць горад больш сучасным і зручным для жыцця". На момант здачы артыкула яна сабрала "ажно" 23 подпісы — што, у прынцыпе, гаворыць само за сябе. Затое новая хваля медыяшуміхі вакол тых кварталаў адно яшчэ болей абудзіць іх genius loci і ўмацуе ў гараджаных дух супольнасці. Сапраўды, у горадзе ўжо ў дастатку як жылых "чалавейнікаў", гэтак і элітных кварталаў, а характэрны

Чаму не знясуць Асмалоўку

для навабудаў стэрільны лоск душу даўно не радуе — надта яго шмат. Сяк-так вырашыўшы свае першасныя побытавыя праблемы, уладальнікі мінскай прапіскі пачалі спакваля станавіцца паўнавартаснымі гараджанамі. І, азірнуўшыся па баках, неўзабаве заўважылі: Мінску найперш бракуе тых месцаў, дзе адчуваецца яго дух і мінуўшына. Уласна, менавіта гэтым і абумоўлены асяжатак вакол Асмалоўкі.

Нешматлікія апалагеты яе зносу сцвярджаюць: архітэктурная каштоўнасць тых кварталаў даволі адносна. Можна, яно і так: адносна... Ды, як ні круці, каштоўнай спадчынай тых ці іншых пабудовы робіць не толькі іх аб'ектыўныя вартасці, але і стаўленне сучаснікаў. У свеце нямала прыкладаў, калі помнікі часоў антычнасці выкарыстоўваюцца ў якасці прыбыральных: таму што сучаснікі гэтак да іх ставяцца. Але ёсць, вядома, і адваротныя прыклады.

Без сумневу, кампанія ў падтрымку Асмалоўкі — гэта толкі частка паступовага асэнсавання мінчанамі сваёй гарадской прасторы. Выказваць уласныя заўвагі і прапановы нахонт яе паляпшэння апошнім часам стала модным сярод спецыялістаў, журналістаў, блогераў — ледзь не ўсіх, хто ўмее пісаць. І гэта добра — якімі ты ідзі ні былі б.

А яны і сапраўды могуць быць вельмі рознымі. Сведчаннем таму — артыкул, які не так даўно прыйшоў на рэдакцыйную пошту. Юрый Кішык — не чыноўнік альбо інвестар, чый пункт гледжання падуладны прагматызму. Ён

музея месца, але, што самае важнае, стварыць новую прасторавую арганізацыю гарадскога ядра. Цяпер мы маем апошні шанс выканаць паўнавартасную рэканструкцыю Кастрычніцкай плошчы.

Ад цырку да плошчы Перамогі

Падобнае істотнае пераўвасабленне прылеглага да праспекта Незалежнасці прасторавага асяроддзя звязана з будаўніцтвам (пакуль яшчэ незавершаным) шматфункцыянальнага комплексу каля цырка. Напэўна, хіба нямногія з мінчан не выказалі крытычных заўваг з нагоды яго размяшчэння і аблічча. У сваю чаргу, аўтар прытрымліваецца меркавання, што захаванне папярэдняй сітуацыі з наўнацю на пляцоўцы некалькіх старых рознакаліберных пабудоваў не было лепшым варыянтам за новае будаўніцтва. Працяглы і надзвычай пустэльны адрэзак праспекта, які перасякае даліну Свіслачы, стане больш актыўным і ажыўленым.

Аднак патрабаванні актуальнага цяпер асяроддзевыга падыходу, відавочна, павінны былі прывесці да распрацоўкі праектнага рашэння, якое ў большай меры ўлічвала б такі фактар, як блізкасць высотнага аб'ёму да ракі. Налезла разгледзець матчымасць не перакрываць поўнасцю візуальныя павязі праспекта і парка імя Максіма Горкага, ды і гэтак папраўдзе агрэсіўнае "насоўванне" на мост праз Свіслач і асабліва на суседні будынак цырка выглядае немэтазгодным. У дадзеным выпадку яшчэ раз пацвярджаецца вядомая ісціна: горада-

кваліфікаваны архітэктар і разглядае горадабудаўнічую сітуацыю менавіта ў гэтым ракурсе. Яго думкі часам падаюцца слухнымі. Прыкладам, "прысабачаныя" да гістарычных будынкаў манументальныя летнія кавярні і сапраўды сталі адной з самых прыкрас урбаністычных вынаходак менавіта Мінска — і "адносна сумленным" спосабам абсісіі заканадаўства, каб пашырыць уласныя плошчы.

Але часам выказаныя аўтарам ідзі вельмі спрэчныя. Не зусім разуменна, як увогле магчыма зрабіць праспект больш дэмакратычным. Аб'явіць вайну буйкікам ва ўгогу сэкандаў хэндэма? Абавязваць рэстаратараў прадаваць танныя варэнікі? Тая "выспа дэмакратыі", якой даўно стаў паталагічна танны "Цэнтральны", зрабілася гарадской адметнасцю, але пашыраць яе геаграфічныя межы будзе ўжо перагінам.

Да ўсяго, у гэтым артыкуле ёсць і лакуна. Абгрунтаваць тую ці іншую архітэктурную рашэнні, аўтар далікатна абыходзіць такі аспект, як іх адпаведнасць заканадаўству і сферы аховы спадчыны. Гэта тычыцца і электрастанцый, і, зразуме-

ла, прапанаванага ім новага будаўніцтва на Кастрычніцкай. Прычым заўважым, што ў дадзеным выпадку яно і сапраўды новае — а не ўвасабленне нерэалізаванай архітэктурнай задумы альбо аднаўленне страчанага (як у выпадку з праектам адбудовы з тыльнага боку Палаца Рэспублікі касцёла святога Тамаша Аквінскага, які прасоўваюцца іншыя энтузіясты). На жаль, ігнараванне гэтага немалаважнага аспекту увогле характэрнае для нашага часу. Восі і той жа выпадку з Асмалоўкай... Яе вядома, пытанне аб наданні ансамблю статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці завяса ў паветры, а пакуль рашэнне не прынятае, аб'ект знаходзіцца пад апелякі дзяржавы. Аднаводна, само вынясенне на абмеркаванне праекта новай забудовы мае пількую юрыдычную аснову.

Зрэшты, думаецца, Асмалоўку не знясуць найперш не па гэтай прычыне. А ў тым, што яе не знясуць, я нават не сумняваюся. Калі хто жадае, магу паспрачацца.

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па гэтай ды іншых тэмах нумара! **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by. **Тэлефонуіце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97. **Абмяркоўвайце** на акаўнтах kimpressby у сацыяльных сетках!

— Прэм'ера ў РТБД дала нагоду для пытання: ваша п'еса — спроба падысці да тэсту з іншага боку?

— Я даволі дасведчаны ў напісанні раману, вельмі воляна пачаваюся ў гэтым. Аднак заспакаенне — загана, бо пісьменнік, каб намагацца патрабуную інтанацыю, знайсці сэнс, павінен увесць час быць нягнупуным. Я ўзяўся за драматургію, каб паспрабаваць сябе ў новым. Мне даўно было цікава паглядзець, як тэкст муціць ператварыцца ў дзеянне. Вельмі істотныя адрозненні нават тэхнічна: інакш будоўляецца дзеянне, бо фактычна няма наратора — голасу, які распавядае. Для мяне ў пастаноўцы РТБД, скажам, сапраўднай цікавосткай падаўся рэжысёрскі ход, калі мае аўтарскія рэмаркі, што мусілі быць тэхнічным апісаннем мізансцен, уклалі ў вусны актёраў. Гэта наблізіла п'есу да літаратуры.

Наогул неаднаразова чуў пра магчымасць экранізацыі маіх твораў, аднак пакуль тое — толькі словы. Напрыклад, у Беларусі кажуць пра перанос на вялікі экран рамана "Сфагнум", у Германіі пайшла размова пра "Возера радасці", але... Урэшце, два гады таму зрабіў першы крок: для венскага праекта "Ganymed" падрыхтаваў міні-п'есу "Самы лепшы час на свеце". Аднак гэта крыху не тое, усё ж хацелася знайсці шлях на сапраўдную сцэну. "Кар'ера доктара Рауса" я напісаў яшчэ да рэспубліканскага конкурсу для драматургаў "Франциск Скарына і сучаснасць". (Віктар Марціновіч стаў адным з яго пераможцаў. — Н.П.)

— Які век вы адвядзеце спектаклю па вашай п'есе на айчынным сцэне?

— У нас якасць мастацкага твору не заўсёды вызначае працяг яго жыцця... Дый як аўтар я не магу быць добрым прагназістам. Скажу толькі, што ставіў сваёй задачай стварыць "культурны", мастацкі тэкст, які дапамог бы глядзчу зразумець, што такое быць беларусам. Мне падаецца, сёння асоба Скарыны ўспрымаецца як помнік. Яго ж трэба вяртаць у "статус" чалавека! Праз гэтую персону можна зразумець многае пра нас усіх. Я паспрабаваў выказацца і пры гэтым пазбавіць гісторыю натужнага драматызму. Мне хацелася, каб чытач, які возьме ў рукі маю п'есу, глядач, які прыйдзе ў тэатр, смяяўся больш, чым смуткаваў.

— У Варшаве ці не ўсе афішы пабудаваны на пазнавальных абліччах актёраў. Беларускія афішы — зобліжана дэзінерскай рашэнні. Нават да "Кар'еры доктара Рауса": яна не змяшчае ні сцэн з пастаноўкі, ні выявы Скарыны, ні імя аўтара...

— Па маім адчуванні, сітуацыя, калі афішы запрашаюць у тэатр з дапамогай дэзайну, вынікае з гэтай нябачанскай культурных герояў. У Варшаве актёр — гэта вельмі пазнавальная асоба. У Мінску з плакатаў на гараджан артысты амаль не паглядваюць. Сацыяльны статус людзей культуры, на жаль, прамернага нязначны, дый у сферы гэтай няма асаблівых грошай. Мне падаецца, сіту-

Пісьменнік, публіцыст, калумніст Віктар МАРЦІНОВІЧ інтэлігентна трымаецца ў баку ад мэйнстрымавых высвятленняў адносінаў. Каб чарговая кніжка была напісана ў манеры, уласцівай толькі ёй, пісьменнік штораў літаральна змяняе ўласную мову. Падаецца, і падчас сустрэчы з рэдакцыяй "К" у Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі пасля прэм'еры гістарычна неадакладнай камедыі "Кар'ера доктара Рауса" наша гаворка натуральна пераходзіла ў рэчышча то беларускай, то рускай мовы, змяняла свой накір і глыбіню. Прапаўнем фрагменты гэтай сустрэчы.

Падрыхтавала Настасся ПАНКРАТАВА

Віктар Марціновіч. Фота Таццяны МАТУСЬВІЧ

Хто заўжуды крыху "не зараз"?

Чаму праз Скарыну можна зразумець многае пра нас

ацью трэба змяняць. Але дэ-факта моц любой дзяржавы вымяраецца не ВУП, скажам, а менавіта культурай.

— Што дапаможа займець культурных герояў з ліку дзеяч культуры?

— У нашага грамадства іх не так і шмат, бо тое, што робяць дзеячы культуры, амаль нідзе не бачна. Возьмем літаратуру: у Беларусі пішуцца класныя раманы! Нам не хапае чытача. Той не ведае пра нашыя кнігі, бо па "скрыні" ідуць бясконцыя расійскія серыялы і навіны часцяком пра што заўгодна, толькі не пра культуру. Пра творы літаратуры не распавядаюць, у вечаровых навінах пра прэзентацыі кніг не пачуеш. Калі адкрыць выставы, прэм'еру спектакля, прэзентацыю кнігі айчынных масмедыя пачнуць раскрываць а значную інфармацыйную нагоду, хутка ўсё стане на свае рэйкі.

— Тым часам на вядомым айчынным партале рубрыка "Культура" змясцілася амаль у канец экрану прагляду...

— Так, і адно з вядучых медыя змяняе нават само гэтае слова ў назве рубрыкі на "Круггляд". Але справа не ў тым, што айчынная культура нібыта некакая: каб наві-

ны пра яе набіралі рэйтынгі, неабходна зрабіць культуру медыяфеноменам. Пачніце пісаць пра дзеяч мастацтва — і праз пару месяцаў яны стануць пазнавальнымі, праз паўгода да іх выказванню пачнуць прыслухоўвацца, герою будзе пазнавацца.

— Вы пішаце калонку для нямецкага штогднёвіка. Па вашых адчуваннях, у тамтэйшай аўдыторыі існуе цікавасць да вас як да пісьменніка ці як да выхадца з Беларусі?

— Мне падаецца, немцы не моцна здаюцца пытаннем, адкуль я. Іх увагу прыцягваюць узятыя тэмы. Беларускія пісьменнікі цікавяць Еўропу, там на нас звяртаюць дастатковую увагу, але, каб тое ацаніць, неабходна перамясціцца хаця б у нямецкамоўны свет. Не хацу пералічваць прызванні — а іх сапраўды шмат! — каб выпадкова каго не забыць і тым самым незарок не пакрыўдзіць. Зрабілі толькі адно выключэнне: у Цюрыгу я проста не паверыў, калі разгарнуў газету Neue Zürcher Zeitung і пабачыў артыкул пра нямецкамоўныя вершы Алеся Разанова! І за чым аўтарствам — Ільмы Ракуза! Пісьменніцы, перакладчы-

цы, прызнана ў Заходняй Еўропе літаратурнага крытыка, сяброўкі Іосіфа Бродскага (менавіта яна падарвала яму друкарку "Алімпія", з якой ён з'яжджаў у ЗША). Дарэчы, калі Разанаву ладзіў у Літву сустрэчу са студэнтамі, то на лекцыю з'явілася з дзясятак вядучых крытыкаў, бо яго лічаць выдатнай з'явай сваёй культуры: ён настолькі авалодаў літоўскай, што стаў пісаць на ёй! Такіх прыкладаў шмат. За мяжой нас заўважаюць не таму, што хтосьці хоча дапамагчы беларусам, а таму, што мы сапраўды ствараем. Каб фота Разанова з'явілася на сталічных бігбордах, гэта было б глабальнае слухна, бо чалавек займае значнае месца ў заходнеўрапейскай культуры.

— Міністэрствам культуры агучана лічба тэатральных прэм'ераў на творах айчынных драматургіяў: летась іх доля ў агульнай колькасці пастаноўкі складала 23 працэнты. Па меркаванні некаторых рэжысёраў, у нас адсутнічае сучасная нацыянальная драматургія і няма маштабных празаічных твораў.

— Трэба быць добра знаёмым з беларускай літаратурай, каб не ўзнікала катэгорычнага адчування, што няма чаго ставіць. Чаму беларускі тэатр часцей аддае перавагу небеларускім аўтарам? Я вельмі люблю Чэхава, надзвычай паважаю рускую класіку, але мы усё ж белару-

падмосткаў прамаўлялі не толькі пра мінулае, але і пра сучаснае жыццё грамадства.

— У краіне з'явіўся новы трэнд: Інтэлектуальны клуб Святланы Алексіевіч, Літаратурны клуб Алягерда Бахарэвіча. Можна, клуб Віктара Марціновіча адкрыецца неўзабаве?

— Мне больш падабаецца пісаць, чым выступаць. З'яўляцца на публіцы мне надзвычай дыскамфортна. Для стварэння ж інтэлектуальнага клуба патрэбна знаходзіцца ў пэўным коле людзей, з якіх можна некака прэзентаваць публіцы. У гэтым сэнсе я катастрофічны адзіночка, хоць і ведаю вялікую колькасць прыстойных асоб, пра якіх хацеў бы распавесці сваім чытачам. Я гэта і раблю — праз свае кнігі. Мне падаецца, было б цудоўна запрашаць у той жа клуб Алексіевіч іншамоўных інтэлектуалаў, напрыклад, Джуліяна Барнса (англійскі пісьменнік-постмадэрніст. — Н.П.), Архана Памука (турэцкі пісьменнік, нобелеўскі лаўрэат 2006 года. — Н.П.) Людзей, якія суадносяць па ўзроўні са статусам Святланы Аляксандраўны, аднак не абавязкова прадстаўляюць славянскія культуры.

— Ад рэплік у сацыяльных сетках узнікае адчуванне, што ў Беларусі ад пісьменніка чакаюць большага за літаратуру...

— Узмацаецца сумная тэндэнцыя: сёння інтэрв'ю

— Мы сумеем па часе, калі ў Караткевіча кніга на беларускай мове разыходзілася тыражом у 200 тысяч асобнікаў. Тады гэта было нармальным. Вернемся да Варшавы: у тамтэйшым метро часцей за ўсё рэкламуецца кнігі і канцэрты. Так, ёсць паратковая энжына на такога кіталту рэкламу, але... Калі інфармацыя пра айчынную выданні стане магчымым пабачыць у метро, верагодна, тыражы будуць не 300, а тры тысячы ці нават 30 тысяч асобнікаў (дарэчы, у Беларусі ёсць пісьменнікі, якія ўжо дэманструюць такія накладкі). Але больш лічба расці наўрад ці стане. На жаль, мы згубілі ў постсавецкім часе статус тых, хто чытае больш за астатніх.

Да ўсяго, нашы людзі спрэс у гаджэтах. У Германіі, Францыі, Швейцарыі ў цягніку кожны трэці чытае папярковыя кнігі і газеты. У цягніку Мінск — Вільнюс сустракаю людзей з электроннымі кнігамі. Часам падаецца, што хайтакаява індустрыя працуе на постсавецкім краіне, бо ў нас не адладжаны ў такой ступені механізм абароны аўтарскіх правоў, як на Захадзе. Нездарма для пісьменніка друкавацца там зручна і прыбыткова, а ў нас — не. Баюся, што па занурванні ў гаджэты беларусы знаходзяцца ў галаве ўмоўнага цягніка. Магчыма, старая Еўропа праз гадоў дваццаць таксама прыйдзе да таталянай камп'ютарызацыі. Дакладна ведаю, што ў некаторых сур'ёзных еўрапейскіх універсітэтах прапануецца весці выкладанне прадмета толькі на аснове мультымедыя і іншых тэхнічных навінак. Чалавецтва пачынае задумвацца аб існаванні без кнігі. І калі тое адбудзецца, то апошняй сувязю пісьменніка з чытачом стане абавязковы спіс школьнай праграмы. Але я бачу, што захоўваецца невялікі праэнт людзей, якія працягваюць чытаць кнігі і будучы іх чытаць.

— У працяг размовы праз цягнік: з Мінск — Вільнюс усё зразумела, а што рабіць з напяркам на Маладзечна, Асіповічы... Ці трэба пісьменнікам ваша пакалення туды прапывацца?

— Чалавекам, якога я паважаю, было сказана, што рамана "Сфагнум" — тая кніга, якую можна браць у электрычку. Сапраўды, яго чыталі не толькі ў сталічных барах ці ў кавярнях. Другая палова XX стагоддзя серла падзел культуры на літаратурную і папсовую. Узгадаем Говарда Лаўкрафта, які пры жыцці публікаваўся ў мяккіх часопісах, ці Філіпа К. Дзіка, які не мог знайсці прыстойнага выдаўца, бо пачынаў публікавацца ў часопісах з комікамі на вокладках. Але і Лаўкрафт, і Філіп К. Дзік стварылі сапраўдныя культурныя архетыпы, тым самым паўплывалі на людзей культуры. Сёння гэтыя фантасты найбольш чытаваныя ў свеце, па іх творах працягваюць здымаць фільмы і серыялы. І я не бачу вялікай праблемы пісаць літаратуру, якая была б масавай. Асабліва ў Беларусі, дзе не чытаюць свайго. Толькі незлічана літаратура зможа нешта змяніць тут.

— А калі не пазначыць на вокладцы, што аўтар — беларус?

— Мяркую, гэта спрацоўвала гадоў дзесяць таму. Калі ў расійскім выдавецтве выходзіў мой першы раман "Параноя", мне прапанавалі выдаць з тэксту словы "Беларусь" і "Мінск". Першае ўсё ж такі прыбралі, назва сталіцы праскочыла за ўвесь тэкс пару разоў. Вялікая літаратура заўсёды пра чалавека, безадносна да яго нацыянальнасці, але кожная з постсавецкіх літаратурных плыняў распавядае пра сваё. Мне падаецца, наша сёння вельмі моцна адрозніваецца ад украінскага, рускага. Беларусы могуць чытаць Шаргунова, Прылепіна і ўсіх хэдайнераў рускіх літаратурных прэміяў, толькі каб адчуць, як дзіўна жывуць суседзі. Гэта не пра нас болей. Я ўсё часцей чую: "Гэта кніжка пра Беларусь, таму яе патрэбна прачытаць".

— Музыканты пасля працы над альбомам на працягу года цешацца прыміткамі ад зробленага: канцэрты, гастрольныя туры. Письменнік скончыў раман — а далей вы гэту кнігу адпускаеце?

— Гэта было б аптымальна, але на справе пісьменнік заўсёды вымушаны вяртацца назад. У момант, калі максімальна гэтай кнігай зараджаны, ты знаходзішся з сабой сам-насам. Наступны год займае рэактура і друк, потым пачынаюцца пераклады. У выніку да моманту прэзентацыі нахонт гэтага тэксту няма ніякіх пацудоў. Ты павінен іх у сабе неяк выклікаць, бо сустракаешся з людзьмі, ухваляванымі ім. Гэта адвечнае праякляццё!

Калі працуеш над новым раманам, табе падаецца, што стварэш самае галоўнае ў сваім жыцці. Без гэтага пацудоў няма ніякіх пацудоў. Раман — п'якельна складаная праца. Трэба доўгі час правесці ўнутры выдуманнага свету, цалкам у яго верыць. Гэта падобна да каханьня, якое не зможаш стаць сапраўдным, калі абодва бакі не вераць, што гэтае пацудоўнае назаўсёды.

— Як у перакладзе "Мовы" на нямецкую вырашлі пытанне з беларускамоўнымі тэкстамі айчынных класікаў?

— Томас Вайлер пераклаў на нямецкую некалькі твораў з нашай класікі, за якія да яго ніхто не браўся. У кнізе беларускія вершы падаюцца ў нямецкай транскрыпцыі. Балазе падчас прэзентацыі выдання звычайна просяць прачытаць фрагмент па-беларуску. З-за мілагучнасці вельмі люблю стэфры Ларысы Геніюш, у маёй пазізіі часам бывае напоўнена пафасам. Таму для еўрапейцаў мне падабаецца чытаць Дубоўку: яго вершы і прыгожыя, і вельмі дакладныя па сутнасці. Аднойчы са мною адбыўся напаяўнакандэцыйны выпадак: у Еўропе на імпрэзы з чытачамі кніг не бяру, бо тыя шмат важаць, у маёй "чыталцы" "Мовы" няма, таму звычайна на вазу з сабой ноўтбук, а ў Берлін узяць яго забавіць, дык давалося чытаць Дубоўку з нямецкай транскрыпцыі.

Падчас перакладу рамана нечакана спатыкнуліся на фрагменце, калі цыгане прадаюць герою скрутак,

які не "торкае", бо ў ім не беларуская мова, а украінская — урывак з Сяргея Жадана. Пагадзіцеся, задача няпростая: увесці ў нямецкі дыскурс нейкую іншую, але падобную да нямецкай, мову. Томас Вайлер вырашыў гэтую праблему элегантна: звярнуўся да нідэрландскага перакладчыка Жадана і папрасіў зрабіць пераклад верша на галандскую, якая вельмі блізкая да нямецкай. І ў выніку неабходны эфект быў дасягнуты.

— Пытанне да аўтара манаграфіі "Радзіма. Марк Шагал у Віцебску": вяртанне Шагала ў Беларусь сапраўды адбылося?

■ **За мяжой нашых пісьменнікаў заўважаюць не таму, што хтосьці хоча дапамагчы беларусам, а таму што мы сапраўды ствараем".**

■ **"Інтэрв'ю пісьменніка больш запатрабаванае за тое, што ён напісаў. Я заўважыў, што раман прачытваюць тысячы, а інтэрв'ю — дзясяткі тысяч... Зараз літаратары ўспрымаюцца публічнымі персонамі, якіх можна аб нечым распытаць".**

— Дваццаць гадоў таму Шагала любіла інтэлектуальная эліта, яна дабілася яго легалізацыі. У 2012 годзе адбылося паўнавартаснае прызнанне творцы. Але большасць людзей, мяркуючы па каментарых да навін пра экспазіцыю майстра ў сталічных музеях, Шагала прынамсі не разумее.

— **Няўжо гэтая выбарка для вас рэпрэзентатыўная?**
— Калі нехта на форуме, які наведваў 30 тысяч ча-

век, лічы, абражае Шагала і атрымлівае на гэта 900 пазітыўных рэакцый і толькі сто негатыўных, то гэта пэўныя, хоць і не зусім карэктныя, сацыялагічныя даныя. У Еўропе аб велічы Шагала спрачацца проста не прынята. У Беларусі трэба даводзіць, што Шагал геніяльны. Не ведаю, як гэта пераадолець. "Белгазпрамбанк" моцна ўклаўся ў папулярызатарскую працу. Але і сёння патрэбна тлумачыць каларыстыку, семантыку вобразаў творцы, яго месца ў мастацтве ХХ стагоддзя.

— Як вы ставіцеся да закучвання вакол медыйных персон скандалаў?

— Увогуле, што з таёй ні адбылася б, у Беларусі абавязкова знойдзецца нехта, хто скажа: тая сітуацыя — чорны піяр. Я не ведаю, якія словы падабраць, каб хаця б людзі, якія мне давораюць, не вяліся на такое. Кнізе патрэбная ўвага, але ёсць і межы! Я ніколі не апускаюся да скандалістыкі і рабіць гэтага не буду, бо адчуваю агідлівасць да такіх спосабаў папулярызавання твораў. Усяго працягнуць пісаць кнігі і распавядаць, чаму я лічу, што іх трэба прачытаць.

— Намалюем гіпатэтычную карціну, быццам вам тэлефануюць з Ашмянскага райвыканкама (да гэтай зямлі вы прывязаны сямейнымі нітамі) з просьбай паўдзельнічаць у стварэнні кнігі пра раён. Гэта замова з рэгламентаваным аб'ёмам, характарам тэксту. Прынялі б такую прапанову?

— Я люблю Ашмяншчыну. Ці бачу сабе ў сітуацыі літаратурнага падрадка? Я так ніколі не рабіў і адчуваю, што магу не справіцца. Кантракт звязвае, а я не сістэмны чалавек. Праўда, пасля колішняй паездкі з журналістам "К" на малую радзіму, магчыма, і ўключу ў якіхсьці творы што-небудзь пра Ашмяны.

— Як вы лічыце, вашы кнігі садзейнічаюць прасоўваю іміджу Беларусі?

— Мне падаецца, адзінае, як можна прасоўваць іміж Беларусі, гэта рабіць культурны прадукт. Пры гэтым не мае значэння, у якім ключы — адмоўным ці станоўчым — ідзе гаворка пра нас у дадзеным праекце. Тут трэба кіравання досведам піяршчыкаў, якія раціруюць не колькасць станоўчых артыкулаў пра іх падазею, а спасылкі на яе. Чым больш звычайна пра Беларусь у нейкіх магістральных дыскурсах, тым больш верагоднасць, што сюды нехта прыедзе. Чаму шукаць мае кнігі? "Параноя" — гэта гімн Мінску. Прынамсі ў немцаў, мяркуючы па тым, што я чуў, па прачытанні рамана ўзнікае вострае жаданне прыехаць сюды і прайсціся па гэтым самым прыгожым і дзіўным горадзе на зямлі. "Сфагнум" — гісторыя пра беларускую правінцыю, спроба пазіцыянаваць Беларусь кудзурным народам, які далёка аднавілі, але ў Віцебску пакінулі. А там, дзе ёсць моцная адукацыйная база, звычайна складаецца і канцэптуальна, і стылістычна выразная мастацкая школа.

Выстава ў Віцебску называецца "Знакі і шыфры", а дзвіз яе — "Ад традыцыі да наватарства". Да яе прымеркавалі "круглы стол" па тэме "Сучасныя мастацкія тэсты: асноўныя праблемы і тэндэнцыі развіцця". Абяраўвалася шырокае кола пытанняў: адаптацыя творчай

Art-блог

Калі музычныя фестывалі, на якія збіраюцца ўдзельнікі з ўсёй Беларусі, стала "прапісаліся" ў рэгіёнах, дык мастацкія акцыі рэспубліканскага маштабу звычайна ладзяцца ў сталіцы. Бадай, адзінае выключэнне — пленэр "Арт-Жыжаль", вынікі якога першымі бачаць бабруйчане, а толькі потым жыхары Мінска. Вось чаму правядзенне Рэспубліканскай выставы мастацкага тэкстылю ў Віцебску ўспрымаецца як з'ява незвычайная.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

На выбар месца паўплывала тая акалічнасць, што ў Віцебску ёсць вытворчасць, дзе запатрабаваны выпускнікі нашай акадэміі мастацтваў. Вядомы мясцовы дывановы камбінат, таксама робяць у горадзе над Заходняй Дзвіной і стыльвае адзенне. Некаторы час менавіта ў Віцебскі тэхналагічны інстытут (цяпер — універсітэт) пераехала са сталічнага Тэатральна-мастацкага інстытута і стала атабарылася кафедра, дзе рыхтавалі спецыялістаў па мастацкім тэкстылі і мадэляванні адзення. Лічылася, што такім спецыялістам лепей зыходна быць бліжэй да вытворчасці. Потым кафедру ў Мінску аднавілі, але ў Віцебску пакінулі. А там, дзе ёсць моцная адукацыйная база, звычайна складаецца і канцэптуальна, і стылістычна выразная мастацкая школа.

Выстава ў Віцебску называецца "Знакі і шыфры", а дзвіз яе — "Ад традыцыі да наватарства". Да яе прымеркавалі "круглы стол" па тэме "Сучасныя мастацкія тэсты: асноўныя праблемы і тэндэнцыі развіцця". Абяраўвалася шырокае кола пытанняў: адаптацыя творчай

спадчыны гэтай галіны мастацтва да рэаліі сённяшняга дня, перамянасьце досведу і ўдасканаленне прафесійных навываў, перспектывы падрывоў спецыялістаў. Не абмінулі ўвагаю ролю гэтага чынніка мастацтва ў кантэксце культурнага жыцця краіны — выставы (стацыянарныя і перасоўныя), фестывалі, конкурсы, сумесныя і абменныя арт-праекты з удзелам прафесійных мастакоў, а таксама студэнтаў мастацкіх ВНУ Беларусі, творчыя кантакты. Ішла гаворка пра сучасныя тэндэнцыі развіцця мастацкага тэкстылю на прыкладзе творчасці сталых майстроў і моладзі. Пра арнаментыку і сімволіку, якія традыцыйна складаюць выяўленчую аснову беларускага тэатра, але ў новых сацыяльна-культурных варункх губляюць звыклую сэнс і функцыю, калі-нікілі набываючы новыя семантычныя якасці.

За "круглым сталом" сабраліся мастакі і выкладчыкі вышэйшых навучальных устаноў з Мінска і Віцебска, тым самым сцвярджаючы наяўнасць дзвюх школ у беларускім мастацкім тэкстылі. Асабліва запэкаенасць выклікала ў мастакоў праблема невысокай запатрабаванасці дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ва ўмовах маштабнай аптымізацыі культурнай сферы. Замойцы аздобы інтэр'ераў — і прыватныя, і дзяржаўныя структуры — часта робяць выбар не на карысць унікальных мастацкіх твораў, зольных надаць індывідуальныя рысы жытлу, офісу, грамадскай прасторы, а на ўніфікаваны дызайн — функцыянальны і халодны. Гэта акалічнасць у значнай ступені абясцэняе творчы пошук у дэкаратыўна-прыкладным мастацтве, запавольвае з'яўленне новых форм, адпаведных сённяшнім стандартам эстэтыкі і надзеленым патэнцыялам заўтрашняга

дня. У прыватнасці, гэта тычыць так званай тэкстыльнай скульптуры. Прасцей пазіцыі і аўтарытэт, заважвання яшчэ ў савецкі час майстрамі старэйшага пакалення.

Выстава ж засведчыла, што мастакі згаданай сферы па-ранейшаму высока трымаюць планку майстэрства і канцэптуальнай насычанасці. Ёсць падставы меркаваць, што, пакуль гэтае пакаленне захоўвае працаздольнасць і творчы імпульс, беларускі мастацкі тэкстыль будзе канкурэнтаздольным і на радзіме, і за мяжой. Свае работы ў экспазіцыі прадставілі Святлана Абрамовіч, Настасся Арай, Валяціна Бартава, Тацяна Белавусова-Пятроўская, Нэлі Вальвінец, Марыя Голубева, Галіна Крывабалоцкая, Наталія Лісоўская, Ала Непачаловіч, Алена Ободава, Волга Раднікіна, Ніна Пілюзняк, Маргарыта Шчамялёва... Усяго сорак тры удзельнікі. Тэматыка твораў з'яўляецца насамрэч адпавядае назве выставы. Яны, прынамсі большасць з іх, успрымаюцца як знакі шматалічнага быцця, выяўленчыя коды/шыфры зменлівай ментальнасці. Відэа, чым, што аўтары імкнуліся выйсці за межы матэрыяльнай канкрэты, узяцця да абстрактцыі, захаваўшы пры гэтым упаслівую тэатральнасць і ўвогуле асэнсаванай рукатворнай працы пацудоўнасць і цэльнасць.

Для гледача, які хацеў бы наладзіць віртуальны дыялог з творцамі, гэтая выстава паўстала б як падарожжа па беларускім космасе, розныя сегменты якога існуюць у розных часовых вымярэннях і матэрыяльных станах, захоўваючы пры гэтым энасавое адзінства і лагічны кантэкс. А зрэшты, гэта проста вельмі прыгожыя рэчы, сузіранне якіх спрыяе добрай настрою.

Нарэшце зрушылася: церапні IV Міжнародны фестываль “Балетнае лета ў Вялікім” атрымаў ледзь не цалкам скіраваны ў будучыню.

Надзея БУНЦВІЧ

Амаль усе фестывальныя спектаклі аказаліся сучаснымі — XX і XXI стагоддзі. Выключэнне склалі хіба два паказы заўваж “Лебдзізна возера” з рознымі складамі нашых і запрошаных салістаў, што, дарэчы, нагадала сваёсабылі харэаграфічны конкурс — таксама прыкмета сучаснасці. Дый у заключным гала-канцэрце, які ўключыў у сябе фюроры, перажалі сучасныя нумары, а не класічныя варыянты і па-здэ.

“Балетнае лета” і “восень-зіма” з Казахстана

Спектаклі, пастаўленыя мастацкім кіраўніком “Астана Балета” Рыкарда Амарантэ (Бразілія), уражалі гарманічна складзенымі балетнымі постаімі, выверанасцю руху, чаруйціцтвам зменлівых геаметрычных ліній, наймаксімальнымі парушэннямі сімфону. Над усім панавала прыгожасць — гляды ды захапляліся. І ні пра што не думай! Каля маюсці такога зарыванна і хапала, ды ўсё ж вельмі хацелася яшчэ і чагосьці “ўдадатк”: калі гэта каханне — тонкіцы ўзаемаадносін, калі філасофія — гульня розуму. І ў абодвух выпадках — багачы мастацкіх асацыяцый. Вылавец брытанскай харэаграфічнай школы, Амарантэ прызывае трываць усяго толькі “любіць. Каб на яго аснове складзіць тэст, ды яшчэ мастацкі, адно “апорных” слоў замала. Патрабуецца не проста аўтар, які звязва іх у лагічны ланцужок, а менавіта саюз. Бо іначай чытаць усё гэта марудна, нецкава — хаця, здавалася б, там усё слушна, без памылак.

Спектаклі, пастаўленыя мастацкім кіраўніком “Астана Балета” Рыкарда Амарантэ (Бразілія), уражалі гарманічна складзенымі балетнымі постаімі, выверанасцю руху, чаруйціцтвам зменлівых геаметрычных ліній, наймаксімальнымі парушэннямі сімфону. Над усім панавала прыгожасць — гляды ды захапляліся. І ні пра што не думай! Каля маюсці такога зарыванна і хапала, ды ўсё ж вельмі хацелася яшчэ і чагосьці “ўдадатк”: калі гэта каханне — тонкіцы ўзаемаадносін, калі філасофія — гульня розуму. І ў абодвух выпадках — багачы мастацкіх асацыяцый. Вылавец брытанскай харэаграфічнай школы, Амарантэ прызывае трываць усяго толькі “любіць. Каб на яго аснове складзіць тэст, ды яшчэ мастацкі, адно “апорных” слоў замала. Патрабуецца не проста аўтар, які звязва іх у лагічны ланцужок, а менавіта саюз. Бо іначай чытаць усё гэта марудна, нецкава — хаця, здавалася б, там усё слушна, без памылак.

Спектаклі, пастаўленыя мастацкім кіраўніком “Астана Балета” Рыкарда Амарантэ (Бразілія), уражалі гарманічна складзенымі балетнымі постаімі, выверанасцю руху, чаруйціцтвам зменлівых геаметрычных ліній, наймаксімальнымі парушэннямі сімфону. Над усім панавала прыгожасць — гляды ды захапляліся. І ні пра што не думай! Каля маюсці такога зарыванна і хапала, ды ўсё ж вельмі хацелася яшчэ і чагосьці “ўдадатк”: калі гэта каханне — тонкіцы ўзаемаадносін, калі філасофія — гульня розуму. І ў абодвух выпадках — багачы мастацкіх асацыяцый. Вылавец брытанскай харэаграфічнай школы, Амарантэ прызывае трываць усяго толькі “любіць. Каб на яго аснове складзіць тэст, ды яшчэ мастацкі, адно “апорных” слоў замала. Патрабуецца не проста аўтар, які звязва іх у лагічны ланцужок, а менавіта саюз. Бо іначай чытаць усё гэта марудна, нецкава — хаця, здавалася б, там усё слушна, без памылак.

Спектаклі, пастаўленыя мастацкім кіраўніком “Астана Балета” Рыкарда Амарантэ (Бразілія), уражалі гарманічна складзенымі балетнымі постаімі, выверанасцю руху, чаруйціцтвам зменлівых геаметрычных ліній, наймаксімальнымі парушэннямі сімфону. Над усім панавала прыгожасць — гляды ды захапляліся. І ні пра што не думай! Каля маюсці такога зарыванна і хапала, ды ўсё ж вельмі хацелася яшчэ і чагосьці “ўдадатк”: калі гэта каханне — тонкіцы ўзаемаадносін, калі філасофія — гульня розуму. І ў абодвух выпадках — багачы мастацкіх асацыяцый. Вылавец брытанскай харэаграфічнай школы, Амарантэ прызывае трываць усяго толькі “любіць. Каб на яго аснове складзіць тэст, ды яшчэ мастацкі, адно “апорных” слоў замала. Патрабуецца не проста аўтар, які звязва іх у лагічны ланцужок, а менавіта саюз. Бо іначай чытаць усё гэта марудна, нецкава — хаця, здавалася б, там усё слушна, без памылак.

Сцены са спектакляў “Разнастайнасць тана” і “Туманы часу”

Спектаклі, пастаўленыя мастацкім кіраўніком “Астана Балета” Рыкарда Амарантэ (Бразілія), уражалі гарманічна складзенымі балетнымі постаімі, выверанасцю руху, чаруйціцтвам зменлівых геаметрычных ліній, наймаксімальнымі парушэннямі сімфону. Над усім панавала прыгожасць — гляды ды захапляліся. І ні пра што не думай! Каля маюсці такога зарыванна і хапала, ды ўсё ж вельмі хацелася яшчэ і чагосьці “ўдадатк”: калі гэта каханне — тонкіцы ўзаемаадносін, калі філасофія — гульня розуму. І ў абодвух выпадках — багачы мастацкіх асацыяцый. Вылавец брытанскай харэаграфічнай школы, Амарантэ прызывае трываць усяго толькі “любіць. Каб на яго аснове складзіць тэст, ды яшчэ мастацкі, адно “апорных” слоў замала. Патрабуецца не проста аўтар, які звязва іх у лагічны ланцужок, а менавіта саюз. Бо іначай чытаць усё гэта марудна, нецкава — хаця, здавалася б, там усё слушна, без памылак.

Спектаклі, пастаўленыя мастацкім кіраўніком “Астана Балета” Рыкарда Амарантэ (Бразілія), уражалі гарманічна складзенымі балетнымі постаімі, выверанасцю руху, чаруйціцтвам зменлівых геаметрычных ліній, наймаксімальнымі парушэннямі сімфону. Над усім панавала прыгожасць — гляды ды захапляліся. І ні пра што не думай! Каля маюсці такога зарыванна і хапала, ды ўсё ж вельмі хацелася яшчэ і чагосьці “ўдадатк”: калі гэта каханне — тонкіцы ўзаемаадносін, калі філасофія — гульня розуму. І ў абодвух выпадках — багачы мастацкіх асацыяцый. Вылавец брытанскай харэаграфічнай школы, Амарантэ прызывае трываць усяго толькі “любіць. Каб на яго аснове складзіць тэст, ды яшчэ мастацкі, адно “апорных” слоў замала. Патрабуецца не проста аўтар, які звязва іх у лагічны ланцужок, а менавіта саюз. Бо іначай чытаць усё гэта марудна, нецкава — хаця, здавалася б, там усё слушна, без памылак.

Спектаклі, пастаўленыя мастацкім кіраўніком “Астана Балета” Рыкарда Амарантэ (Бразілія), уражалі гарманічна складзенымі балетнымі постаімі, выверанасцю руху, чаруйціцтвам зменлівых геаметрычных ліній, наймаксімальнымі парушэннямі сімфону. Над усім панавала прыгожасць — гляды ды захапляліся. І ні пра што не думай! Каля маюсці такога зарыванна і хапала, ды ўсё ж вельмі хацелася яшчэ і чагосьці “ўдадатк”: калі гэта каханне — тонкіцы ўзаемаадносін, калі філасофія — гульня розуму. І ў абодвух выпадках — багачы мастацкіх асацыяцый. Вылавец брытанскай харэаграфічнай школы, Амарантэ прызывае трываць усяго толькі “любіць. Каб на яго аснове складзіць тэст, ды яшчэ мастацкі, адно “апорных” слоў замала. Патрабуецца не проста аўтар, які звязва іх у лагічны ланцужок, а менавіта саюз. Бо іначай чытаць усё гэта марудна, нецкава — хаця, здавалася б, там усё слушна, без памылак.

Спектаклі, пастаўленыя мастацкім кіраўніком “Астана Балета” Рыкарда Амарантэ (Бразілія), уражалі гарманічна складзенымі балетнымі постаімі, выверанасцю руху, чаруйціцтвам зменлівых геаметрычных ліній, наймаксімальнымі парушэннямі сімфону. Над усім панавала прыгожасць — гляды ды захапляліся. І ні пра што не думай! Каля маюсці такога зарыванна і хапала, ды ўсё ж вельмі хацелася яшчэ і чагосьці “ўдадатк”: калі гэта каханне — тонкіцы ўзаемаадносін, калі філасофія — гульня розуму. І ў абодвух выпадках — багачы мастацкіх асацыяцый. Вылавец брытанскай харэаграфічнай школы, Амарантэ прызывае трываць усяго толькі “любіць. Каб на яго аснове складзіць тэст, ды яшчэ мастацкі, адно “апорных” слоў замала. Патрабуецца не проста аўтар, які звязва іх у лагічны ланцужок, а менавіта саюз. Бо іначай чытаць усё гэта марудна, нецкава — хаця, здавалася б, там усё слушна, без памылак.

Спектаклі, пастаўленыя мастацкім кіраўніком “Астана Балета” Рыкарда Амарантэ (Бразілія), уражалі гарманічна складзенымі балетнымі постаімі, выверанасцю руху, чаруйціцтвам зменлівых геаметрычных ліній, наймаксімальнымі парушэннямі сімфону. Над усім панавала прыгожасць — гляды ды захапляліся. І ні пра што не думай! Каля маюсці такога зарыванна і хапала, ды ўсё ж вельмі хацелася яшчэ і чагосьці “ўдадатк”: калі гэта каханне — тонкіцы ўзаемаадносін, калі філасофія — гульня розуму. І ў абодвух выпадках — багачы мастацкіх асацыяцый. Вылавец брытанскай харэаграфічнай школы, Амарантэ прызывае трываць усяго толькі “любіць. Каб на яго аснове складзіць тэст, ды яшчэ мастацкі, адно “апорных” слоў замала. Патрабуецца не проста аўтар, які звязва іх у лагічны ланцужок, а менавіта саюз. Бо іначай чытаць усё гэта марудна, нецкава — хаця, здавалася б, там усё слушна, без памылак.

“Грушэўскі” куток для... кіно
У Камернай зале імя Рыгора Шырмы Беларускай дзяржаўнай філармоніі прайшоў аўтарскі вечар “Музыка для каханай” кампазітара з Баранавічаў Уладзіміра Грушэўскага.

Сярод публікі можна было заўважыць шмат знаных калег відавочна вечарыны — бамонд дыйначнай акадэмічнай музычнай культуры. Няма чаму здзіўляцца: Уладзімір Грушэўскі, нагледзячы на сваю “несталіцкую” прапіску, добра вядомы музыкантам усёй краіны. І не толькі там, што ён уваходзіць у склад праўлення Беларускага саюза кампазітараў, а таму, што многа разоў узначальвае арганізацанне ім самім нотнае выдавецтва, скіраванае найперш на рэпертуар для дзяціных школ мастацтваў і музычных каледжаў. Значнасьць гэтага папраўдзе творчы падыход да арганізацыі не толькі кампазітараў, але і вы-

рабіў пералажэнні тых жа фартапійных п’ес з рэалізмам на неабходны ўзровень складанасці. Так што Грушэўскі-кампазітар, за рэалізм выключэннем, заставаўся невядомым для шырокай сталічнай аўдыторыі. І што ж мы пачулі? Усё другое аддзяленне склала кантата “Сэрца роднае” на вершы Максіма Багдановіча, ды да Дзяржаўнага камернага хору Беларусі на чале з Наталіяй Міхайлавай былі дададзены флейта, цымбалы, ударныя і фартэпіяна. Першае ж аддзяленне ператварылася ў сваёсабылі салон пазамінука стагоддзя. Панавала атмасфера такой утульнасці і сардэчнасці, што нават самія вяртучыя творы пераключыліся на ўрачыстым салютам “пермажорч над інструментамі”, а гульнява-святчонкімі бліскаўкамі добрага настрою.

Але за кошт чаго? Аўра высокай “салоннасці” сыходзіла не толькі з таго, што кампазітар сам аўр вечарыні ў выканавы некастэрыя твора (дарэчы, на рэалі, а

не на баяне). Душэўнасці спрыяла тое, што замест прэзстага гала-канцэрта атрымаліся гэты “бенчэ-віз” малых музыкантаў і піяніста Аляксандра Данаілава, скрыпачка Еўфрасіны Вярочкі і Аляксандра Батальнэка, ударніка Рамана Ждановіча і іншых.

Неарамантычная скіраванасць твораў раз-пораз выяўлялася лёгкімі эстрадна-джазавымі штрыхамі, супастаўленнем блюза з рок-н-ролам, спалучэннем імпрэсіяніскага адцення з фолькавым, пракоэф’іцэўскаму. Каб тым мелодый заўважлі з кінады-жранцаў, дык сталі б кітаі сярод санджукіаў! Ну чаму нашы “беларускіфікаваны”, шматлікія атральныя рэжысёры не шукаюць новых прафесійных кампазітараў сярод аічных твораў, звычачася да сумнеўных кінапрад’ектаў аўтары ці ўвогуле абыдочкаўчы падборам музычнага “скандэна-хнда”? Можна, проста не ведаюць нашых надала сціпрых грушэўскіх, музыка якіх — бы смачная сакаві-віякі твора, знятая з дрэва, а не прынятая, неадмыкні пабіга з прылаўка крэмы...

Сярод публікі можна было заўважыць шмат знаных калег відавочна вечарыны — бамонд дыйначнай акадэмічнай музычнай культуры. Няма чаму здзіўляцца: Уладзімір Грушэўскі, нагледзячы на сваю “несталіцкую” прапіску, добра вядомы музыкантам усёй краіны. І не толькі там, што ён уваходзіць у склад праўлення Беларускага саюза кампазітараў, а таму, што многа разоў узначальвае арганізацанне ім самім нотнае выдавецтва, скіраванае найперш на рэпертуар для дзяціных школ мастацтваў і музычных каледжаў. Значнасьць гэтага папраўдзе творчы падыход да арганізацыі не толькі кампазітараў, але і вы-

рабіў пералажэнні тых жа фартапійных п’ес з рэалізмам на неабходны ўзровень складанасці. Так што Грушэўскі-кампазітар, за рэалізм выключэннем, заставаўся невядомым для шырокай сталічнай аўдыторыі. І што ж мы пачулі? Усё другое аддзяленне склала кантата “Сэрца роднае” на вершы Максіма Багдановіча, ды да Дзяржаўнага камернага хору Беларусі на чале з Наталіяй Міхайлавай былі дададзены флейта, цымбалы, ударныя і фартэпіяна. Першае ж аддзяленне ператварылася ў сваёсабылі салон пазамінука стагоддзя. Панавала атмасфера такой утульнасці і сардэчнасці, што нават самія вяртучыя творы пераключыліся на ўрачыстым салютам “пермажорч над інструментамі”, а гульнява-святчонкімі бліскаўкамі добрага настрою.

Але за кошт чаго? Аўра высокай “салоннасці” сыходзіла не толькі з таго, што кампазітар сам аўр вечарыні ў выканавы некастэрыя твора (дарэчы, на рэалі, а

не на баяне). Душэўнасці спрыяла тое, што замест прэзстага гала-канцэрта атрымаліся гэты “бенчэ-віз” малых музыкантаў і піяніста Аляксандра Данаілава, скрыпачка Еўфрасіны Вярочкі і Аляксандра Батальнэка, ударніка Рамана Ждановіча і іншых.

Неарамантычная скіраванасць твораў раз-пораз выяўлялася лёгкімі эстрадна-джазавымі штрыхамі, супастаўленнем блюза з рок-н-ролам, спалучэннем імпрэсіяніскага адцення з фолькавым, пракоэф’іцэўскаму. Каб тым мелодый заўважлі з кінады-жранцаў, дык сталі б кітаі сярод санджукіаў! Ну чаму нашы “беларускіфікаваны”, шматлікія атральныя рэжысёры не шукаюць новых прафесійных кампазітараў сярод аічных твораў, звычачася да сумнеўных кінапрад’ектаў аўтары ці ўвогуле абыдочкаўчы падборам музычнага “скандэна-хнда”? Можна, проста не ведаюць нашых надала сціпрых грушэўскіх, музыка якіх — бы смачная сакаві-віякі твора, знятая з дрэва, а не прынятая, неадмыкні пабіга з прылаўка крэмы...

Сярод публікі можна было заўважыць шмат знаных калег відавочна вечарыны — бамонд дыйначнай акадэмічнай музычнай культуры. Няма чаму здзіўляцца: Уладзімір Грушэўскі, нагледзячы на сваю “несталіцкую” прапіску, добра вядомы музыкантам усёй краіны. І не толькі там, што ён уваходзіць у склад праўлення Беларускага саюза кампазітараў, а таму, што многа разоў узначальвае арганізацанне ім самім нотнае выдавецтва, скіраванае найперш на рэпертуар для дзяціных школ мастацтваў і музычных каледжаў. Значнасьць гэтага папраўдзе творчы падыход да арганізацыі не толькі кампазітараў, але і вы-

Іван Карызна цяпер “з Елізаветай”!

Іван Карызна

Наш віяланачіст Іван Карызна, за плячыма якога ўзрел у класічны “Еўрабачанні”, трэція прэмія на XIV Міжнародным конкурсе імя Чайкоўскага і мноства іншых перамог, стаў лэўратам самага, бадай, буйнога і прэстыжнага музычнага саборніцтва ў свеце — Конкурсу імя каралевы Елізаветы ў Бруселі (Бельгія).

Наш віяланачіст Іван Карызна, за плячыма якога ўзрел у класічны “Еўрабачанні”, трэція прэмія на XIV Міжнародным конкурсе імя Чайкоўскага і мноства іншых перамог, стаў лэўратам самага, бадай, буйнога і прэстыжнага музычнага саборніцтва ў свеце — Конкурсу імя каралевы Елізаветы ў Бруселі (Бельгія).

Наш віяланачіст Іван Карызна, за плячыма якога ўзрел у класічны “Еўрабачанні”, трэція прэмія на XIV Міжнародным конкурсе імя Чайкоўскага і мноства іншых перамог, стаў лэўратам самага, бадай, буйнога і прэстыжнага музычнага саборніцтва ў свеце — Конкурсу імя каралевы Елізаветы ў Бруселі (Бельгія).

Наш віяланачіст Іван Карызна, за плячыма якога ўзрел у класічны “Еўрабачанні”, трэція прэмія на XIV Міжнародным конкурсе імя Чайкоўскага і мноства іншых перамог, стаў лэўратам самага, бадай, буйнога і прэстыжнага музычнага саборніцтва ў свеце — Конкурсу імя каралевы Елізаветы ў Бруселі (Бельгія).

Сярод публікі можна было заўважыць шмат знаных калег відавочна вечарыны — бамонд дыйначнай акадэмічнай музычнай культуры. Няма чаму здзіўляцца: Уладзімір Грушэўскі, нагледзячы на сваю “несталіцкую” прапіску, добра вядомы музыкантам усёй краіны. І не толькі там, што ён уваходзіць у склад праўлення Беларускага саюза кампазітараў, а таму, што многа разоў узначальвае арганізацанне ім самім нотнае выдавецтва, скіраванае найперш на рэпертуар для дзяціных школ мастацтваў і музычных каледжаў. Значнасьць гэтага папраўдзе творчы падыход да арганізацыі не толькі кампазітараў, але і вы-

рабіў пералажэнні тых жа фартапійных п’ес з рэалізмам на неабходны ўзровень складанасці. Так што Грушэўскі-кампазітар, за рэалізм выключэннем, заставаўся невядомым для шырокай сталічнай аўдыторыі. І што ж мы пачулі? Усё другое аддзяленне склала кантата “Сэрца роднае” на вершы Максіма Багдановіча, ды да Дзяржаўнага камернага хору Беларусі на чале з Наталіяй Міхайлавай былі дададзены флейта, цымбалы, ударныя і фартэпіяна. Першае ж аддзяленне ператварылася ў сваёсабылі салон пазамінука стагоддзя. Панавала атмасфера такой утульнасці і сардэчнасці, што нават самія вяртучыя творы пераключыліся на ўрачыстым салютам “пермажорч над інструментамі”, а гульнява-святчонкімі бліскаўкамі добрага настрою.

Але за кошт чаго? Аўра высокай “салоннасці” сыходзіла не толькі з таго, што кампазітар сам аўр вечарыні ў выканавы некастэрыя твора (дарэчы, на рэалі, а

не на баяне). Душэўнасці спрыяла тое, што замест прэзстага гала-канцэрта атрымаліся гэты “бенчэ-віз” малых музыкантаў і піяніста Аляксандра Данаілава, скрыпачка Еўфрасіны Вярочкі і Аляксандра Батальнэка, ударніка Рамана Ждановіча і іншых.

Неарамантычная скіраванасць твораў раз-пораз выяўлялася лёгкімі эстрадна-джазавымі штрыхамі, супастаўленнем блюза з рок-н-ролам, спалучэннем імпрэсіяніскага адцення з фолькавым, пракоэф’іцэўскаму. Каб тым мелодый заўважлі з кінады-жранцаў, дык сталі б кітаі сярод санджукіаў! Ну чаму нашы “беларускіфікаваны”, шматлікія атральныя рэжысёры не шукаюць новых прафесійных кампазітараў сярод аічных твораў, звычачася да сумнеўных кінапрад’ектаў аўтары ці ўвогуле абыдочкаўчы падборам музычнага “скандэна-хнда”? Можна, проста не ведаюць нашых надала сціпрых грушэўскіх, музыка якіх — бы смачная сакаві-віякі твора, знятая з дрэва, а не прынятая, неадмыкні пабіга з прылаўка крэмы...

Сярод публікі можна было заўважыць шмат знаных калег відавочна вечарыны — бамонд дыйначнай акадэмічнай музычнай культуры. Няма чаму здзіўляцца: Уладзімір Грушэўскі, нагледзячы на сваю “несталіцкую” прапіску, добра вядомы музыкантам усёй краіны. І не толькі там, што ён уваходзіць у склад праўлення Беларускага саюза кампазітараў, а таму, што многа разоў узначальвае арганізацанне ім самім нотнае выдавецтва, скіраванае найперш на рэпертуар для дзяціных школ мастацтваў і музычных каледжаў. Значнасьць гэтага папраўдзе творчы падыход да арганізацыі не толькі кампазітараў, але і вы-

рабіў пералажэнні тых жа фартапійных п’ес з рэалізмам на неабходны ўзровень складанасці. Так што Грушэўскі-кампазітар, за рэалізм выключэннем, заставаўся невядомым для шырокай сталічнай аўдыторыі. І што ж мы пачулі? Усё другое аддзяленне склала кантата “Сэрца роднае” на вершы Максіма Багдановіча, ды да Дзяржаўнага камернага хору Беларусі на чале з Наталіяй Міхайлавай былі дададзены флейта, цымбалы, ударныя і фартэпіяна. Першае ж аддзяленне ператварылася ў сваёсабылі салон пазамінука стагоддзя. Панавала атмасфера такой утульнасці і сардэчнасці, што нават самія вяртучыя творы пераключыліся на ўрачыстым салютам “пермажорч над інструментамі”, а гульнява-святчонкімі бліскаўкамі добрага настрою.

Але за кошт чаго? Аўра высокай “салоннасці” сыходзіла не толькі з таго, што кампазітар сам аўр вечарыні ў выканавы некастэрыя твора (дарэчы, на рэалі, а

Кадр з фільма “Янка Купала”

Сезон беларускіх прэм’ер адкрыты

22 чэрвеня на “Беларусь-фільме” адбыўся прэз-паказ новых дакументальных стужак студыі “Letanic”. Прадставілі фільмы вядомых рэжысёраў-дакументалістаў: “Янка Купала” Віктара Аскока, “Чужое і свае” Галіны Адамовіч, “Агмень” Юрыя Цімафеева. Па словах намесніка дырэктара па развіццях Уладзіміра Мароза, падобныя практыку кінастудыя плануе актывна развіваць і далей, больш шчыра інфармууючы грамадскасць пра новыя кінатворы.

Дар’я АМІЛЛЯКОВІЧ

Стужка Юрыя Цімафеева “Агмень” знятая пра цікавостку Ганцвіцкаскага вёску — “Музей Антыбача” з вёскі Лактышчы. Відэачыны кірунак антыбачаго-льскага прагнанды з’явіліся ў фільме падставай для выхду на больш шырокій тэма: зняпаду і сыходу вёскі як сашыльняга ўтварэння, культуры сла.

— Хацелася напачатку падчас абмеркавання карціны рэжысёр. — Хацелася напачатку падчас абмеркавання карціны рэжысёр.

Абмеркаванне пасля прагледу натуральна перайшло да пытанню пра далейшы лёс дакументальных карцін. Праблема іх тэлевізійнай трансляцыі, кі высветлілася, па-ранейшаму актуальная.

— Мы ведаем некалькі праграм, прысвечаных дакументальнаму кіно на райскаім тэлеканале “Культура”, і ніводнай падобнай у нас, — кажа Галіна Адамовіч. — Міх там матэрыял на студыі дастакова: ад стужак 20-гадовай даўніны да сённяшняга часу. Найікавейшы, важныя карціны, якія распаўсюджаюць пра лёс нашай краіны.

— Угаварыць тэлеканалы зрабіць падобную праграму не ўдацца, — пагадзіўся Уладзімір Мароз. — Праблема, што адбыўся, яшчэ раз паўвэрты паўзы Беларускай дакументалістыкі, якая ў варунак тэматычнай замовы захоўвае высокі мастацкі ўзровень і шчыроцы погляда на рэчаіснасць, яна вядзе рой і выявілае ў гледачоў водгук, бо ўпоімае сучасны момант і жыве ў ім. На жаль, пакуль пра гэта выдатны продукт — ужо кітаі — ведае нашмат людзей.

Кадр з фільма “Агмень”

Праблема знята пра стужкі — у бліжэйшых нумарах “К”

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Уся гэтая тэхніка і працуе на "скарэнне" пазабюджэтнага задання. Ларыса Эдуардаўна ўласнаручна і з вялікім густам робіць фотапартрэты, прэзентацыі, фота для дакументаў...

Пра бібліятэчныя фармаванні казаць не будзем: іх дастаткова і працуюць яны з належным вынікам. А вынік заўжды адзіны: бібліятэка не пустуе, павуціння паміж стэлажамі няма.

Рамеснікі — у ваенкамат!

Разам з нашай "Шкодай" пераправіліся на пароме праз Заходнюю Дзвіну і патрапілі на **Верхнядзвіншчыну**. Калі пару гадоў таму ўсе паромы краіны стаялі на прыколе з-за невыноснай спекі ды абмяляласці рэк, дык на пачатку сёлетняга лета сітуацыя была зваротнай. Халодныя хвалі камфорту нашай вандроўцы не давалі. Але ўсё ж навакольныя рэчкі, азёры ды балоты раёна сталі для нас сімвалам творчай думкі, якая вядзе рэй у прасторы верхнядзвінскай культуры. Але пра гэта — крыху ніжэй.

У **Верхнядзвінску** адзін з нас — не першы раз. Такім чынам, асноўныя праблемы мясцовага аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі заставаліся для рэдакцыі навідавоку. Першая (адсутнасць музея) — паспяхова вырашана. Другая — недахоп плошчаў пад раённы дом рамёстваў — пакуль застаецца надзвычай рэальнай. Пра гэта і пагаворым.

Віцебшчына — заканадаўца "моды" на дамы рамёстваў. Першы ўзнік у Глыбокім ці не трыццаць гадоў таму. За гэты час, зразумела, у Глыбокім, Лепелі, Сянно гэтыя ўстановы культуры "прыраслі" галерэямі, гуртковымі пакоямі, майстарнямі і сувереннымі салонамі. А вось поўначы вобласці з рамесніцкімі плошчамі не шануе храніцца. Праблемы ў Мёрах (чытайце папярэднюю публікацыю аўтатуры), не ўсё як мае быць і ў Верхнядзвінску. І не першы год.

Драўляная аднапавярховая будыніна РДР — маленькая і не вельмі прэзентабельная. Пад мастацкую галерэю адведзены нават... калідорчык. А паказаць тут ёсць што: традыцыйная кераміка, лапківае шыццё, многае іншае. Месца для гуртковай работы — абмежавана, але майстар-класы ладзяцца штотыднёва. Дырэктар Анжэла Макеенак асабіла не скардзіцца, бо з сітуацыяй звыкла. Ды і час скаргаў, па ўсім відаць, скончыўся, бо знайшлося вырашэнне праблемы. Як тлумачыць дырэктар Раённага цэнтра культуры Святлана Канавальчык, ваенкамат пераязджае ў новы будынак (шчаслівы і нечаканы выпадак), а стары, цагляны і прасторны, пакідае нібыта для РДР.

(Не)лірычнае адступленне
Яўгена Рагіна

Гісторыя і вынікі развіцця дамоў рамёстваў на Віцебшчыне вартыя, як мне падаецца, асобнага расповеду ў фармаце *багата ілюстраванай кнігі* *немалога аб'ёму*. Захаваанне традыцыйных промыслаў, іх адраджэнне і папулярнацыя — адзін з важкіх вынікаў культурных шчыраванняў усёй краіны. Тут, напэўна, варты згадаць і Мікалая Пашынскага, колішняга начальніка ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкома (менавіта ён стаў ініцыятарам стварэння ў вобласці першых раённых дамоў рамёстваў, адраджэння нацыянальнай кухні, старту многіх знакавых на сёння фестываляў), і Марыю Паляк, колішняга начальніка аддзела культуры Глыбоцкага райвыканкома, пры якой ці не трыццаць гадоў таму

Журналісткі
аўтатуры
газеты
"Культура"

Паром на Заходняй Дзвіне.

Цеплахода няма. Ёсць байдарка...

Верхнядзвіншчына: асваенне новых плошчаў ды ідэй

Дырэктар музея Маргарыта Бембель і начальнік аддзела ІРКСМ Верхнядзвінскага райвыканкома Надзея Масквічова.

Ларыса Карпава і чытачка Алія.

Галчар з Верхнядзвінска Пацірна Узв'я.

Будынак сённяшняга РДР у Верхнядзвінску... з аўтатуры.

быў адкрыты першы ў вобласці РДР. Думаю, і ў Верхнядзвінску ўсё гэтыя слаўныя традыцыі будуць развівацца належным чынам.

За прычалам — прычал

Вернемся да мясцовага музея. Кіраўнік установы, якая адкрылася ў 2015 годзе, — малады спецыяліст Маргарыта Бембель. Яна мае вышэйшую адукацыю, звязаную з развіццём турыстычнай сферы. Самае тое, як падаецца! Прышло крыху больш за палову прызначанага для адпрацоўкі тэрміну, з'язджаць Маргарыта не збіраецца: справа на яе долю выпала надзвычай цікавая.

Пра канцэпцыю музея год таму пісаў на старонках "К" наш журналіст Юрый Чарнякевіч. Сітуацыя нагадаем. Экскурсія пралягае па мясцовых рэках, разбітых на 12 прычалаў. У гэтым — галоўная цікавостка ўстановы і брэнд, як падаецца, усяго раёна.

Мы, натуральна, запыталіся (наша ўлюбёная тэма!), чаму ў райцэнтры і на пад'ездах да яго няма вулічнай, прыдарожнай рэкламы, бо без гэтага пра дынамічнае развіццё турызму і марыць не варта. Маргарыта Бембель запэўніла, што цудоўна гэта разумее і вышуквае цяпер шляхі вырашэння пытання. Згадаўшы цеплаход у аграгарадку Ляскавічы

(Петрыкаўшчына) і балотаход у вёсцы Яна (Мёршчына), мы зазначылі, што цеплаход на Дрысе (як музейны рухомы філіял!) глядзеў б вельмі арганічна. І 12 прычалаў з віртуальнага статусу перайшлі ў катэгорыю больш чым рэальную. А плывачы музейны філіял — яшчэ адзін непаўторны брэнд для Верхнядзвіншчыны. Глядзіш, і гасцей са сталіцы было б паболей.

Так, музейны цеплаход — перспектыва, і не вельмі блізка. А што робіцца на рэальным рачным маршруце сёння? І тут мы даведаліся пра амаль легендарную асобу Антона Бубаль, знакамітага мясцовага краязнаўцы і таленавітага

паэта, якому спаўняецца 75 гадоў. Але ўзрост не замінае музейнаму супрацоўніку набіраць байдарачныя групы і адпраўляцца ў рачную вандроўку. Запомніце прозвішча Антона Бубаль, мы працягнем пра яго гаворку, калі распавядзем пра вёску Сенькава...

Нам спадабалася, што музей мае маленькі дварык (яшчэ адзін прыклад пашырэння прасторы культурнага ўплыўу), які паспрыяў узнікненню цікавых гарадскіх традыцый. На каваных парэнчах, што аздабляюць прыступкі на ўваходзе, прымацаваныя каларовыя сукцы, якія пакідаюць удзячныя наведвальнікі, а ў дварыку ладзяцца цікавыя сустрэчы, майстар-класы, музейныя ўрокі.

Пра далёкую перспектыву музея мы ўжо казалі. А вось бліжэйшая — набыццё аўдыягіда.

(Не)лірычнае адступленне
Кастуся Антановіча

Падчас кожнага нашага аўтатуры мяне заўсёды цікавіла пытанне, на якую публіку канкрэтна разлічаны невялікія рэгіянальныя музеі. На розную — адкажуць вам у кожным з іх. І ў той жа час для кожнага музея такога кшталту змаганне за турыста — ці не найважнейшае пытанне. Бо мясцовы жыхар прыйдзе раз яшчэ школьнікам і можа туды больш і не вярнуцца, калі ўсё статычна і аднастайна. Але гэта не пра музей ў Лявонпалі (Сяргея Панізініка) і Верхнядзвінску, адлетасць паміж якімі — з 20 кіламетраў. А кожны з іх мае адметную канцэпцыю і ўнікальныя прадметы. Кожны можа прывібаць публіку не толькі беларускаю, але і замежнаю. Што і казаць, Латвія пад бокам! Але чамусьці турыст актыўна не едзе. Таму і хвалюе пытанне, наколькі паміж раёнамі маецца каардынацыя па стварэнні турыстычнага "залатога кола" Падзвіння, куды б абавязкова ўвайшлі названыя музеі. Падаецца, прайшоў час апекавання выключна раённымі інтарэсамі — прыйшла пара думаць глабальна, міжраённымі ды міжабласнымі высылкамі. Тады будучы і турыст, і развіццё.

У наступным артыкуле мы распавядзем пра пункт гледжання начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Верхнядзвінскага райвыканкома Надзеі Масквічовай на перспектывы развіцця раённай культуры. Чытач пабывае разам з намі ў таямнічым гарпасаўку Асвея і не менш цікавай ды загадкавай вёсцы Сенькава.

(Не)лірычнае агульнае
заканчэнне

За час вандроўкі па Верхнядзвіншчыне не аднойчы чулі пра тое, што рэдка сюды завітаюць са сталіцы. Мо гэта і сталася прычынай таго, што мясцовая культура развіваецца не так імкліва, як гэта адбываецца ў рэгіёнах, скажам, больш набліжаных да цэнтральнай Беларусі? Дынак, як падалося, сітуацыя ў Верхнядзвінскім раёне заўважна мяняецца да лепшага.

Вельмі даўно быў у ўвёсцы Вішоў Бялыніцкага раёна. Надзвычай здзівіла тое, што мясцовая сельскагаспадарчая арганізацыя даплачвала сваім рабочым за ўдзел у мастацкай самадзейнасці. Днямі вырашыў пацікавіцца, якая сітуацыя з "артыстычнымі стыпендыямі" на сёння. І здзівіўся ўдвай: нічога не змянілася! Дырэктар Вішоўскага сельскага цэнтра культуры Алена Хортава распавяла, што кожны месяц падае спіс артыстаў-аматараў эканамістам СВК "Калгас "Радзіма", якім кіруе Аляксандр Лапацентаў. І эканамісты выплачваюць актывістам ад культуры (60 працэнтаў ад агульнай колькасці дарослых "самадзельшчыкаў") дзесяць працэнтаў месячнага заробку.

Асвечылі заняткі "Кніжкіна гісторыя" у Бабруйскай гарадской бібліятэцы № 8 імя Ефрасінні Полацкай.

Падчас урачыстага канцэрта з нагоды 50-годдзя ўтварэння дзіцячай школы мастацтваў гарадскога пасёлка Лельчыцы.

Пра касу, дзяркак і кніжны растамер

Аўген ПАГІН

У Бабруйскай гарадской бібліятэцы № 8 імя Ефрасінні Полацкай рэалізоўваецца беларускамоўны культурна-асветніцкі праект "Кніжкіна гісторыя". Са студзеня тут ладзяцца заняткі для юных чытачоў. Іх наведвала 310 дзяцей. Яны пазнаёміліся з гісторыяй літар і алфавіту, старадрукаў, рукапісных фаліянтаў і першых бібліятэк. Да Дня памяці Ефрасінні Полацкай прайшлі заняткі пра нашу асветніцу. Далей гаворка пойдзе пра жыццё і творчасць першадрукара і гуманіста Францыска Скарыны.

11 чэрвеня ў горадзе Свіслач прайшоў абласны кніжны фестываль "Кніга і час", ініцыяваны Свіслацкай раённай бібліятэкай пры падтрымцы галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гродзенскага аблвыканкама, Свіслацкага райвыканкама, мясцовага аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі. Год таму фэст ладзіўся як раённы. Сялетняя змена статусу — доказ запатрабаванасці мерапрыемства. Тон падзеі задавала навукова-краязнаўчая канферэнцыя "Шлях беларускага друкаванага слова ў Свіслацкім краі", прысвечаная 500-годдзю беларускага кнігадрукавання.

Краязнаўцы і людзі, зацікаўленыя гісторыяй роднага краю, мелі магчымасць праслухаць даклады супрацоўнікаў Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. Потым была тэатралізаваная дзея "З кнігай праз стагоддзі". А ў конкурсе "Бібліятэчнага пляцоўка" бралі ўдзел прадстаўнікі 14 раённых бібліятэк. Інфармацыйна-выставачны комплекс быў прадстаўлены тэматычнай экспазіцыяй "Кніга Скарыны — шлях праз стагоддзі". Пазнавальна-забаўляльную праграму фестываля прадоўжыў спектакль "Сон маленькаго бездзельніка"

Сябра дзяржаўнага ў аграгарадку Каменка на Шчучыншчыне.

Удзельнікі конкурсу "Звініць каса — жыве вёска", які прайшоў у аграгарадку Ганчары Лідскага раёна.

Тэатра "Памфлет" Свіслацкага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці.

раённага цэнтра культуры і народнай творчасці. Пра гэта паведаміла загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Свіслацкай раённай бібліятэкі Алена Шпак.

Мастоўская раённая бібліятэка таксама прыняла ўдзел у фестывалі "Кніга і час". Вошты распавядае загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Мастоўскай раённай бібліятэкі Надзея Наваградская: "У Свіслачы сабраліся прадстаўнікі чатырнаццаці бібліятэк Гродзеншчыны. Былі прэзентаваны выставы-экспазіцыі пра гісторыю ўстаноў, спынных землякоў. (Мас-

тоўская раённая бібліятэка атрымала дыплом.) Сярод экспанатаў можна было убачыць самаробныя кнігі, краязнаўчыя рэкламныя буклеты. Мастоўская раённая дзіцячая бібліятэка падтрымвала гульнявую пляцоўку "Зялёны востраў".

Раённы конкурс з вельмі трапнай назвай — "Звініць каса — жыве вёска" — ладзіцца ў аграгарадку Ганчары ў другі раз. Пра гэта напісала вядучы метадыст Лідскага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці Ганна Некраш. Сярод шматлікіх канкурсантаў знайшлася нават жанчына-касец — Марыя Бальцэвіч. А прыклад моладзі на кас-

Кніжны растамер — адна з цікавостак бібліятэчы ў Астравецкай дзіцячай бібліятэцы.

бе траў жвава паказваў Іван Матусевіч, якому больш за 80 гадоў.

Аналагічны конкурс прайшоў, як піша супрацоўніца Іўеўскага цэнтра культуры і волнага часу Лілія Кішкель, і ў аграгарадку Ліпнішкі. Называлася акцыя "Ліпнішкаўскія сенажаці". Як і ў папярэднім выпадку, мастацкую падтрымку мерапрыемству аказалі работнікі культуры.

Свята дзеркача прайшло ў аграгарадку Каменка, што на Шчучыншчыне. Вядучы метадыст аддзела арганізацыйна-метадычнай работы Раённага цэнтра культуры і народнай творчасці Наталля Гардзейчык піша: "Дзяркак даламагае прывесці гаспадарку ў чысціню. Ёсць ён у кожным двары. Чысты двор — чыстыя памкненні... На свяце прэзентаваліся вырабы майстрых Надзеі і Ірыны Дужык, Аліцці Гайдук. Выступілі новыя песеннага фальклору Ядвіга Гулько ды Ірына Дысь. А яшчэ былі майстар-класы па вырабе дзеркачоў і венікаў-абярэгуў".

3 "Куфра-радцы"

Закаханасць

(раманс)

Музыка і словы Іосіфа Бацечкі

Я нават ценом вашым закаханы і позірк ваш затоена лаўлю. Расстанне мне прыносіць толькі раны, Бо я вас, ненаглядную, люблю.

Вы для мяне — чароўная крынічка, З якой магу я смагу наталіць. Ляная вы саспяла сунічка, Лаўлю хвілінкі разам з вамі быць. Узвеі лёсу — разам з вамі быць.

Шукаю вас, бы зорачку на небе, Прызнанне у каханні вам раблю. Другога шчасця мне шукаць не трэба, Я вас, зачараваную, люблю.

Убачыць вас — на сэрцы асалода, Агеньчык закаханасці гарыць. Вышэйшая у свеце ўзнагарода — Каханую усцелена любіць, О, дай мне Бог каханую любіць.

Загадчык аддзела па развіцці народнай творчасці з Зэльвеншчыны Алена Ламека напісала яшчэ пра адно свята — клубніц. Адбылося яго ў аграгарадку Бародзічы. Тут гэтыя ягады вырошчвае амаль кожны. Работнікі культуры правялі пад адкрытым небам тэатралізаваную дзею. Можна было пакаштаваць выпечку з клубнічным начынем. Модніцам прапаноўваўся "клубнічны" маніюк.

Ганна Керэль — бібліятэкар Астравецкай дзіцячай бібліятэкі — распавядае пра першы досвед наладжвання бібліятэчы. Акцыя ў падтрымку чытання ўтрымлівала шмат цікавага. Кніжны растамер паказваў, з якой колькасці кніг складаецца рост чытача. Варажбітка прапаноўвала літаратурныя гаданні. У летняй кіназале дэманстраваліся мультфільмы паводле ўлюбёных дзіцячых твораў. А ў кнігасховішчы ладзіўся квэст. Чыталыня зала сабрала аматараў сямейнага чытання. Завяршылася мерапрыемства дыскатажэй "Бібліятэроўка".

У Лельчыцкім цэнтры культуры і народнай творчасці, як распавядае галоўны спецыяліст мясцовага аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Галіна Лісіцкая, адбыўся ўрачысты канцэрт з нагоды 50-годдзя ўтварэння дзіцячай школы мастацтваў гарадскога пасёлка Лельчыцы.

Навуковы супрацоўнік Дзятлаўскага дзяржаўнага гісторыка-краязнаўчага музея Вольга Лупач распавяла пра гісторыю Жукоўшчынскага парка пейзажнага тыпу. Сядзібна-паркавы комплекс быў закладзены пры Эдмундзе Корсакі ў сярэдзіне XIX стагоддзя. Неагатычны палац падчас Вялікай Айчыннай вайны гарэў, пасля яго разабралі на будаўнічыя матэрыялы. Застаўся парк з ліпавай, грабавай, яловай алеямі. Ён уключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь.

Бібліятэкар Арэцкай сельскай бібліятэкі Жабінкаўскай раённай ЦБС Святлана Мазоль напісала, як стварала куток памяці земляка Васіля Дудара, які загінуў на афганскай зямлі. Маці Васіля перадала бібліятэцы асабістыя рэчы сына, у тым ліку зборнік вершаў Сяргея Ясеніна. Неўзабаве ў кутку памяці з'явіцца звесткі пра іншых спайных землякоў: настаўніка і заснавальніка Арэцкай школы Цімафея Лося, урача і заслужанага дзеяча навукі Рэспублікі Беларусь Рыгора Шораха...

Учора ў Слоніме сабраліся больш за 20 самых творчых сям'яў краіны: пачаўся Рэспубліканскі фестываль сямейнай творчасці "Жывіце ў радасці". У конкурснай праграме — пяць намінацый: "Харовае выкананне", "Харэаграфія", "Ігра на музычных інструментах", "Дэкаратывна-прыкладное мастацтва", "Фальклор і этнаграфія". Мерапрыемства завяршыцца 25 чэрвеня.

На маю думку...

У чым пра бібліятэкараў вы моцна памыляліся

Алена ДАЛГАПОЛОВА,
старшыня Беларускай бібліятэчнай асацыяцыі:

— У сусветнай практыцы стварэнне прафесійных асацыяцый разглядаецца як адна з найважнейшых умоў падтрымання сацыяльнага статусу той ці іншай прафесіі. І калі бібліятэчная супольнасць за мяжой мае дастаткова багаты вопыт у гэтай сферы (напрыклад, яшчэ ў 1927 годзе была заснавана Міжнародная федэрацыя бібліятэчных асацыяцый), то наша прафесійнае грамадскае аб'яднанне можна назваць досыць маладым — 16 чэрвеня 2017 года яму споўнілася 25 гадоў.

Беларуская бібліятэчная асацыяцыя ў апошнія гады найбольшую ўвагу надае праектам, якія дазваляюць загуляць словам “бібліятэка” і “бібліятэкар” па-новаму, бо не скажэ, што сёння прафесія перажывае пэўныя крызісы. Досыць часта гучыць меркаванне, што ў эпоху інтэрнэту бібліятэкі не патрэбныя. Самі бібліятэкары, у сваю чаргу, не заўсёды ўмеюць прэзентаваць свае матчыныя і вынікі дзейнасці. Таму мы ставім сабе падвойную мэта. З аднаго боку, нам неабходна ламаць традыцыйныя стэрэатыпы ўспрымання бібліятэкі і бібліятэкараў, з іншага — трэба “перазагружаць” прафесійную свядомасць саміх спецыялістаў. Такім чынам, мы імкнемся заклаць асновы новых традыцый.

Адна з іх — велапрабегі. Першы быў арганізаваны ў рамках буйнога міжнароднага праекта Cycling for libraries у 2014 годзе. Беларусь тады ўпершыню выступіла арганізатарам самастойнага маршруту. Група, якая выехала за Мінска, аб'яднала 11 беларускіх і 14 замежных бібліятэкараў. Удзельнікі беларускай часткі маршруту наведвалі публічныя бібліятэкі і культурныя цэнтры ў Заслаўі, Маладзечне, Сморгоні і Ашмянках. У той жа час стартавалі бібліятэкары Літвы, Латвіі, Расіі. Усе яны пазней сустрэліся ў літоўскім Каўнасе для правядзення двухдзённай канферэнцыі.

Гэта міжнародная акцыя дала імпульс правядзенню рэгіянальных велапрабегу “На ровары па бібліятэках”. Яны праходзілі ўжо тройчы: у 2014 годзе — на базе сеткі бібліятэк Барысаўскага раёна Міншчыны; пазней — на базе сеткі бібліятэк Баранавіцкага і Баранавіцкага раёна Брэстчыны; летась — на базе бібліятэк Вілейскага раёна Мінскай вобласці.

Дывідэндаў ад названага праекта для бібліятэчнай супольнасці нямае. Па-першае, гэта новыя формы кантактаў з мясцовымі структурамі райвыканкамаў, неацэнны вопыт па падтрымцы сваіх пачынанняў. Па-другое, гэта рэзананс, які атрымліваюць мерапрыемствы. Яны прыцягваюць увагу сродкаў масавай інфармацыі як мясцовых, так і рэспубліканскіх. Прычым справа нават не ў колькасці публікацый і відэасюжэтаў, а ў іх танальнасці. “Калі вы думалі, што бібліятэкары — гэта людзі, якія вядуць ціхі і аседлы лад жыцця, то вы моцна памыляліся”, — нарэшце гэтае словы сказалі журналісты, а не самі бібліятэкары. Па-трэцяе, гэта новыя прафесійныя кантакты, якія з’яўляюцца падмуркам далейшага супрацоўніцтва.

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па гэтай ды іншых тэмах нумара! **Пішыце** на адрас: 220013, пр. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by. **Тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97. **Абмяркоўвайце** на акаўнтах kimpress.by ў сацыяльных сетках!

Раз на два гады **Любань, што на Міншчыне, становіцца сапраўдным тэатральным цэнтрам, куды з’язджаюцца дзіцячыя аматарскія калектывы драматычнага і ляльчанага кірунку. Нядаўна ў горадзе прайшоў XI Абласны фестываль дзіцячай тэатральнай творчасці “Чароўны куфэрка”, а наогул сёлета падзеі споўнілася 20 гадоў.**

Бенефіс “летуценніка”

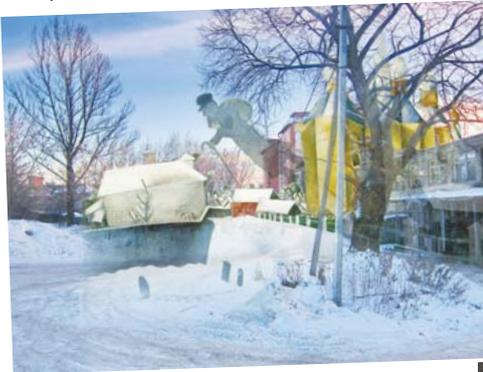
Для кожнага фасту любанцы прыдумляюць такія творчыя праекты, якія робяць яго непадобным на мінулы. Сёлетні “разыначкай” стала акцыя “Дзеці фестывалю”. У якасці гасцей былі запрошаны былыя удзельнікі “...Куфэрка”, якія сталі прафесійнымі артыстамі.

Спектакль Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі “Адамавы жарты” добра ўпісаўся ў “аматарскую” праграму: ён стаў бенефісам для Максіма Брагіна — колішняга выхаванца любанскага тэатра “Летуценнікі”. Фестывальна-публіка прынёма земляка горада, апладысменты гучалі на працягу ўсёй дзеі. Пасля паклону Максім, на суперак традыцыі, сам дарыў кветкі — сваім настаўнікам і бацькам, якія знаходзіліся ў зале. Бадай, самы кранальны момант фестывалю.

Паказ яшчэ аднаго спектакля РТБД “Гэта ўсё яна” ў бліскучым выкананні заслужанай артысткі краіны Людмілы Сідаркевіч і Дзмітрыя Давідовіча пераследваў некалькі мэтаў. Па-першае, пазнаёміць аматараў тэатра з сучаснай беларускай драматургіяй і новай формай спектакля. А гэта — гарманічнае спалучэнне відаў, жывое музычнае суправаджэнне, абстрактная сцэнаграфія, а галоўнае — добрая акцёрская ігра. Па-другое, як ні банальна прагучыць, тэатр — адлюстраванне жыцця. Гісторыя, напісаная драматургам Андрэем Івановым (непаразуменне паміж маці і яе сынам — замкнёным, агрэсіўным падлеткам, што жыве збольшага ў віртуальным свеце) не пакінула абыхаваць. Я злавіў сябе на думцы, што глядзеў спектакль бацькоўскімі вачыма. Наколькі важна ў момант сталецця дзіцяці не згубіць з ім сувязь, каб не страціць яго назаўсёды!

“Вечны рухавік”

Цягам усіх дваццаці гадоў ідэйным натхняльнікам фестывалю, яго сэрцам і душой застаецца начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі **Людбанскага**

Спалучэнне фота з карцінай Шагала “Над Віцебскам”.

З дапамогай камп’ютарных тэхналогій **Віктар Барысенкаў** спалучае на сваіх фота краязьвікі сучаснага Віцебска з тымі, што захаваліся на старых здымках і паштоўках, а таксама на палотнах **Марка Шагала**. У Арт-цэнтры імя мастака да 2 ліпеня працуе выстава “**Як даўно, мой горад любімы, я не бачыў цябе...**”, дзе можна ўбачыць вынікі фотарэканструкцыі.

райвыканкама Васіль Каткавец. Я другі раз у складзе журы, але не перастаю здзіўляцца энергетыцы і харызме Васіля Сцяпанавіча. Ён уяўляецца мне адным вялікім логічным цэнтрам, які адказвае за ўсё! Мяркуюць самі. Найперш трэба склаці каштарыс фестывалю і адстаяць асобныя яго пункты перад вышэйшым кіраўніцтвам. Затым — прагляд работ верагодных удзельнікаў і фарміраванне канчатковай праграмы, пытанні харчавання і размяшчэння гасцей (вялікая гатэль у горадзе няма, а склад толькі аднаго дзіцячага калектыву можа дасягаць 20-30 чалавек)...

Кожны фестывальны дзень Васіль Сцяпанавіч азначае паказы, нястомна кантралюе працу фестывалю. Нека я спытаў у яго: “Дзе вы бярыце сілы? Ад чаго зараджаецеся?” На што атрымаў жартульвы адказ: “Дома, ад акумулятара”.

Васіль Сцяпанавіч сочыць за падзеямі, якія адбываюцца ў сферы прафесійнага мастацтва. Так, у склад журы фестывалю ўпершыню быў запрошаны рэжысёр і кіраўнік Цэнтра беларус-

Але сапраўдны майстар-клас за сваёй прозы паказаў харкаўскія “Свавольнікі”, з незвычайным азартам разыграўшы сцэны з апевсамі **Нарынэ Абгаран** “Манюня”. У інсцэніроўцы удала спалучаюцца і дыялогі, і аўтарскія адступленні, прычым агучваюць іх адны і тыя ж персаннажы. Атрымаўся сапраўдны хіт, які з задавальненнем глядзяць і дзеці, і дарослыя.

У гаспадарчым фестывалю — узорнага тэатра “Летуценнікі” — на агульную ідэю працуе святло, гук, дэкарацыя-трансформер. Рэжысёр **Ала Каткавец** мысліць вобразамі і метафарамі. Яе выбар пазычнай п’есы **Сяргея Кавалёва** “Тясочны замек” падаецца заканамерным: у гэтым матэрыяле ёсць філасофскі падтэкст, сучасны погляд на пастаноўшчыцы на тое, якім павінен быць тэатр. Дарчы, старшыня журы джан тэатральнага факультэта **БДМА Уладзімір Мішчанчук** ацаніў ігру выканаўцаў адной з роляў кароткай фразы: “Яна будзе актрысай!” Аднавядна, акцыя “Дзеці фестывалю”, вядоўчана, не апошняя.

Не магу не згадаць яшчэ аднаго хэдлайнера сёлетняга “...Куфэр-

Дзеці “...Куфэрка”

кай драматургіі **Аляксандр Марчанка**. Ён правёў прэзентацыю зборніка пераможцаў конкурсу драматургаў “Французскі Скарыны і сучаснасць”, паспрабаваўшы заахваціць кіраўнікоў аматарскіх калектываў паставіць што-небудзь свежыя.

На сцэне — проза

У дыскусіі фестывальнага “круглага стала” зноў прагучала скарга на дэфіцыт дзіцячай драматургіі. Гаварылася пра тое, што спецыялізаваныя сайты часта запоўнены кантэнтам сумнеўнай якасці (пацярджайце!). Трэба правесці шмат часу за камп’ютарам, каб у гэтай куламеце знайсці п’есу добрага ўзроўню. Таму паўстала прапанова аб стварэнні асобнага інтэрнэт-рэсурса, на якім кіраўнікі студый маглі б размяшчаць драматургію, правярную сцэнары.

Аднак ёсць і яшчэ адзін спосаб ліквідацыі дэфіцыту — стварэнне інсцэніровак па празаічных творах. Напрыклад, **Зоя Міхалькевіч**, рэжысёр тэатра-студыі “Нюанс” (Барысаў) паказала са сваімі выхаванцамі спектакль “Перамігваючыся з зоркамі” паводле апавядання **Фелікса Крывіна**. Што праўда, форма і змест гэтай працы мне нагадалі чутэй экзамен па сцэнічнай мове ў творчай ВНУ. Мінскі “Ронд” зрабіў сцэнічную версію апавядання **Рэя Брэдберы** “Красавіцае вядзьмарства”. Юныя удзельніцы тэатра атрымалі заслужаны дыплом “За першыя крокі ў рэжысёр”.

Віцебск Шагала:

“Узброеная” гасцінца “Броці”.

На здымках **Віктар Барысенкаў** узнавіў, напрыклад, **Ільінскую** і **Спаскую царкву**, колішнявы выгляд вуліцы **Леніна**. Каб

зафіксаваць сучасны горад з патрэбнага для рэканструкцыі ракурсу, нярэдка даводзіцца здымаць не адзін раз. Часам

**Аўстралія —
Польшча —
Беларусь**

Sci-Fi-містыка на глебе Язэпа Драздовіча

Сацыяльная роля музычнай лабараторыі

Фестывалі эксперыментальнай музыкі зазвычай не жывуць доўга. Справа гэта, мякка кажучы, непрыбытковая, і таму імплэт іх арганізатараў рана ці позна згае. Кракаўскі Unsound, які сёлета прайдзе ўжо ў пятнаццаты раз, — ляднае выключэнне з правілаў. Ён не толькі не чэзне, але і набірае абароты, стаўшы своеасаблівай франшызай у добрым тузіне іншых гарадоў — ад Нью-Ёрка да Алма-Аты. Сёлета фест пасля дзесяцігадовага перапынку зноў завітаў у Мінск ды спалучыўся з блізім па духу айчынным праектам Mental Force. Скарыстаўшыся гэтай нагодай, я паспрабаваў выпытаць у завадтара Unsound, кракаўскага аўстралійца Мэта ШУЛЬЦА яго сакрэт творчарства.

Ілья СВІРІН

Мэта Шулца, фота Сяргея Ждановіча

— Чым Unsound адрозніваецца ад мноства іншых падобных фестываляў?

— Найперш, вядома, праграма. Мы не імкнемся нагнаць туды як мага болей хэдайнараў — хаця пары-тройцы легенд узроўню Einsturzende Neubauten, вядома, заўсёды знойдзецца месца. Але знаных музыкантаў можна пачуць і на іншых фествах, а мы ставім перад сабой мэта адкрываць новыя імёны і ствараць своеасаблівы эксперыментальную лабараторыю, платформу для нечаканых сумесных праектаў. Прыкладам, электронныя рытмы разам з сімфанічным аркестрам. Арганізуючы фестываль, мы прасейваем вялізны масіў разнапланавай музычнай інфармацыі, увесь час імкнемся знайсці сапраўдны "свяхак".

— І як да такой палітыкі ставіцца публіка?

— З паразуменнем. Нам удалося заваяваць ейны давер, і цяпер яна ідзе не на вядомыя імёны, але ўжо на сам фестываль. Гэта развязвае нам рукі і дазваляе рабіць розныя дзіўныя і нечаканыя рэчы, прадаючы, аднак, шмат білетаў.

— Як вам Мінск пасля дзесяцігадовага перапынку?

— Ён папраўдзе моцна змяніўся, і гэта відаць нават, што называецца, няўзброеным вокам. Паадкрывалася процьма новых цікавых месцаў: кавярняў, DJ-баруў... Што казаць, я прыемна здзіўлены. Калі мы рабілі тут першы Unsound разам з мінскім партнёрам Уладам Бубнам, значная частка публікі атрымала пэўны культурны шок ад убачанага і пачутага: відэаочна, яны адкрылі нешта зусім для сябе новае. І мяне як своеасаблівага культауртэра тады гэта вельмі ўражала.

— Сёння на такую рэакцыю тут тае, мусіць, спадзявацца не выпадае...

Гэчас прайшоў фестываль Unsound у Мінску. Фота Віктары Шчырэкава

— Гэта праўда. Ваша аўдыторыя стала куды больш дасведчанай і пераборлівай, асабліва калі казаць пра новае пакаленне. Тыя ж калегі з фестываля Mental Force... Я памятаю іх яшчэ на дзесяць гадоў маладзейшымі, і тады сёй-той з гэтых цудоўных арганізатараў быў простым наведвальнікам Unsound. Прыемна адчуваць, што ты зрабіў пэўны ўнёсак у развіццё гэтай сцэны ў Мінску.

— Ці няма небяспекі, што тыя культурныя з'явы, якія сёння выглядаюць звышпрагрэсіўнымі, ужо заўтра стануць пранафталіненым рэтра?

— Так, інтэрнэт вельмі прыспешыў гэты працэс. Хуткае распаўсюджванне інфармацыі — бы палка з двума канцамі. З аднаго боку, яно спрашчае камунікацыю паміж аўтарам і аўдыторыяй ды пашырае кругагляд, а з іншага — твае знаходкі вокалменна капіруюцца і тыражуюцца, каму толькі не лянота. Зрэшты, і ў гэтым, калі ўдумацца, ёсць пэўныя плюсы. Эксперыментальшына сама па сабе не надта папулярная, але няма сумневу ў тым, што яна ўплывае на мейнстрым: той жа поп альбо рэп. Аднавядна, развіваецца музыка ў цэлым, і гэта добра.

— На фестывалі быў прадастаўлены мультымедычны праект беларускага лэйбла Force Carriers, прысвечаны Язэпу Драздовічу. Як ты лічыш, ці можа ён быць цікавым на міжнароднай сцэне, дзе нашы культурныя коды мала каму вядомыя?

— Мяркую, што так. Кожнае месца на зямлі мае сваю спецыфіку, свой дух і каларыт. Прыкладам, у Чыкага свае культурныя коды, а ў вас — свае. І менавіта спалучэнне нейкай лакальнай інфармацыі з універсальнай музычнай і візуальнай мовай спараджае адметныя і свежыя рэчы, якія ні з чым не зблытаеш. Думаю, у стваральніку згаданага табою праекта гэта акурат атрымалася. Прынамсі, мне ён вельмі спадабаўся.

— Як правіла, падобныя фестывалі імкнунца акупіць сябе — і зазвычай безвынікова...

— З фінансаваннем у нас парозному — у залежнасці ад месца правядзення. У Кракаве Unsound добра

Прэзентаваная на фестывале аўдыявізуальная праграма "Вечны Вандруйнік" стала і неспадзяванкай, і разам з тым, амаль што заканамернасцю. Постаць Язэпа Драздовіча даўно ўжо напрошвалася ў якасці крыніцы натхнення для "прасунутых" беларускіх электроншчыкаў, і, аб'яднаўшы намаганні, яны ўрэшце разраділіся "буйным фарматам". Візуальны шэраг VJ Solar Olga ў рамках гадзіннай сцэнічнай дзеі спалучаецца з музыкай вядомых як на клубнай, гэтак і на эксперыментальнай сцэнах аўтараў Apex Sphere і Pavel Ambient. Апошні і распавядае пра яго ідэю.

— Мовай "містычна-фантастычнага" электра і тэхна мы імкнуліся распавесці пра жыццёвы шлях мастака, які сярод войнаў і нядолі марыў пра міжпланетныя вандрукі, мір ва ўсім свеце, гармонію паміж людзьмі і нябеснымі целамі. Гэты трыб'ют мы задумалі яшчэ гады тры-чатыры таму, але не стала часу. Яго брак адчуваўся і гэтым разам, бо мы з Вольгай удзельнічалі ў арганізацыі фесту, а Apex Sphere гадуе малага сына. Але мы радыя, што пачалі і маем жаданне працаваць далей.

— Уласна, чаму Драздовіч?

— Дзядзька Язэп — проста неверагодная асоба! Чалавек, які выразаў ўсведамляў ды заўсёды ідэнтыфікаваў сябе як беларуса і шанаву свае карані, але пры гэтым не зацкіліваўся ў зачараваным коле святой даўніны, а вырываўся па-за межы абсягу і часу свайго жыцця — непасрэдна ў космас. Так, Драздовіч — першы беларус у космасе! Проста чуд, што ён перажыў дзве вайны ды перакройнае Беларусі — столькі убачыў, зафіксаваў, данёс да нас. Колькі б яшчэ ён зрабіў, каб

не беспрытульнасць, нядоля ды ізіяляванасць ад шырокага культурнага сусвету — ад навукі, абмену ідэямі, сусветнага мастацкага кантэксту? Ды, не зважаючы на страшныя жыццёвыя абставіны, Драздовіч увесь час выпраменьваў моцны гуманістычны, глабальны мэсідж, якога так не хапае многім сучасным мастакам.

— Ці ведае пра Драздовіча тыповы наведвальнік электронных вечарынак? І наогул — ці раскручана гэтая постаць?

— Акурат у маі ў Магілёве адкрылася вялікая выстава Драздовіча — каля 60 яго твораў. Шкада, мы раней не дачакаліся — мо і там прадставілі б свой праект, а так толькі з'ездзілі паглядзець. Аднавядна, пэўная увага — навідавоку, але яе замала. І ўсё пакуль што вельмі лакальна. Хаця гэта фігура сусветнага, нават міжпланетнага маштабу. Нам хацелася б, каб зорка Драздовіча ярчэй "ззяла" і была бачная паўсюль на зямлі. Таму і сваім замежным сябрам стараемся дарыць кніжкі пра яго. Мы імкнемся давесці, што гэтая постаць надзвычай актуальная і сёння, і робім гэта, вядома, даступнымі нам сродкамі.

— А наколькі сучасная электронная музыка адпавядае духу мастака?

— Ну, па-першае, адносна сучасная — "каноны" тэхна і электра склаліся гадоў трыццаць таму. Па-другое, мы натхняліся таксама і гукамі навукова-фантастычных фільмаў 1930—1950-х — акурат той эпохі, калі Драздовіч маляваў свае касмавізіі. Таму ў трэках гучыць шмат сінтэзатараў, падобных да

падтрымлівае мэрыя, у Нью-Ёрку — уладальнікі клубу, а ў Канадзе дзяржава выдаткоўвае вялізныя сродкі на культуру.

— Аднавядна, ваша стратэгія — разлічваць найперш на падтрымку з боку дзяржаўных фундацый, даводзячы ім, што ты робіш не камерцыйны, а сацыяльна значны праект...

— Я і сапраўды цалкам у гэтым упэўнены. Хіба не?

— Проста мы прызвычаеныя, што з бюджэту падтрымліваецца, скажам, опера, а не якое-небудзь тэхна...

— Нічога не маю супраць оперы, але... вельмі важна, каб культурная палітра была разнастайнай, і толькі класіка альбо традыцыйны гэтар не могуць выявіць увесь спектр яе адценняў. Аўдыторыя, асабліва маладая, прагне новага досведу, неабходнага ёй для асобнага развіцця. Таму я перакананы, што самыя розныя віды мастацтва павінны мець падтрымку на роўных правах і рэальную магчымасць знаходзіць свой шлях да аўдыторыі. Гэта робіць наша жыццё куды багацейшым.

тэрменвоксу, "хвалюў Мартэно", першых электронных арганаў. Атрымаўся гэтакі Sci-Fi, выраслы на беларускай глебе.

Увогуле навукова-фантастычная, сінематычная электроніка — бадай, галоўная тэма нашага лэйбла Force Carriers. Ды і мой новы, яшчэ нявыдадзены альбом — Sci-Fi-вандрука, якая пачынаецца на аршанскай зямлі, сягае далёкага космаса і вяртаецца на зямлю. Пакуль рабіў яго, выпрацаваў трохі адрозны ад ранейшага стыль — больш эмацыйны і меладыйны, натхнёны ўсёй той фантастыкай, што я калісьці чытаў, глядзеў ці пісаў сам. Трэкаў сабралася больш, чым на альбом, і я зразумю, што новыя фрагменты выдатна пасуюць да ідэі праекта пра Драздовіча.

— Як вам удалося арганізаваць сумесны творчы працэс?

— Мы напісалі канцэпцыю і план, паставілі задачу зрабіць 10—12 трэкаў, якія адлюстравалі б ключавыя перыяды жыцця і творчасці Драздовіча: юнацтва і пачатак пошукаў, Першая сусветная вайна, трохі больш пра касмічны перыяд у жыццё і ў развагах, Другая сусветная вайна, зноў космас, заканчэнне зямнога шляху і пачатак вечнага. Далей мы з Аляксеем пачалі імправізаваць ды абменьвацца гукамі, абмяркоўваць з Вольгай відэа, у якім хацелі паказаць розныя плыні рэальнасці Драздовіча — касмавізіі і жыццё, фрагменты тэстаў — і, мабыць, нават "вобліскі" гістарычнай эпохі. Пакуль што рэалізаваць цалкам гэтую ідэю не паспелі, абмежаваліся толькі паказам яго карцін. Але будзем працаваць далей.

■ Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па гэтай ды іншых тэмах нумара! **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрынку kultura@tut.by. **Тэлефонуеце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97. **Абмяркоўвайце** на акаўнтах **kimpressby** у сацыяльных сетках!

K

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 20, 21, 23, 24)

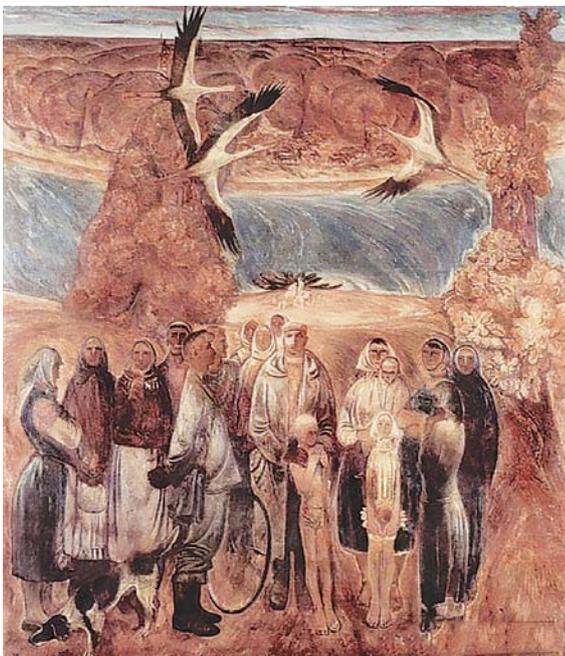
"К" заканчвае расповед пра лёс мастацкіх твораў, якія аказаліся страчанымі ў віры гісторыі.

Барыс КРЭПАК

Аднак што пакуць? А пакуць даводзіцца шукаць пакупнікоў твораў і прадаваць іх за калейкі нейкім калекцыянерам — айчынным ды замежным. Трэба яшчэ разумець, што сваёй амаль ніколі не маюць магчымасці запоўніць свае ўласныя кватэры карцінамі ці скульптурамі аўтарства спачылых. А што ў "сухім астатку"? Проста дарыць музеям (калі тыя пажадаюць дар прыняць, асабліва тое тычыцца вялікіх скульптур)? Ці проста (і такое бывае) махнуць на усё рукой — і тады творы паліся адыходу мастакоў апынаюцца нікому не патрэбнымі, як гэта ў свой час здарылася са скульптурнымі работамі Уладзіміра Хмызнікава, Мікалая Шарэнкі, Віктара Гросы, Барыса Іванчыца, Віктара Папова, Мікалая Рыжанкова, Сяргея Ізюнова. Не ведаю, што сталася, напрыклад, са спадчынай жывапісцаў Станіслава Гарачава (так, частка згарэла ў час пажару ў майстэрні, а астатняе?), заслужанага работніка культуры Івана Пушкова, Валянціна Савіцкага, Яўгена Харытоненкі, Абрама Кроля, Віктара Вяроцкага, заслужанага дзеяча мастацтва Івана Рэя. Таксама не ведаю лёс багатай спадчыны таленавітага "тандэма" — народнага мастака Раісы Кудрэвіч і заслужанага дзеяча мастацтва Адольфа Фугеля. А што з работамі маладой таленавітай Ірыны Сяржанінай, вучаніцы Альгерда Малішэўскага і Мікалая Залознага, выстава-меморыя якой прайшла ў Мінску, здаецца, восенню 1993 года? Добра памятаю яе жывапісныя а-ля Сэзан краявіды Свіры, цыкл кампазіцый "12 апосталаў", палотны "Акварыум", "Раніца вячэрняга дня", "Сажалкі", цікавыя бацькі... Я быў у яе рэзэнцедам дыплама ў Мінскім мастацкім вучылішчы. Але, на вялікі жаль, яна, 25-гадовая, загінула ў аўтакатастрофе ў Польшчы. Хто творцу сёння згадае?

А куды падзлася адна з лепшых карцін Гаўрылы Вашчанкі "Маё Палессе", першы варыянт якой належаў Міністэрству культуры СССР? Так, палатно ў 1970-я часта экспанавалася на перасоўных выставах па Расіі і за мяжой, а потым кудысьці раптам знікла. Можна, дзеці ў сховішчах расійскіх правінцыйных музеяў? Вось знайшоў жа я ў канцы 1980-х першую "версію" знакамітай карціны Васіля Сумарова "Мой дом": аж у пастаяннай экспазіцыі Мастацкага музея Ташкента, якая да гэтага была набытая ў нашага мастака таксама Міністэрствам культуры СССР. Але сам аўтар пра гэта і не ведаў: калі работа мастаку ўжо не належыць, яму, так бы мовіць, не абавязкова сачыць за ейным лёсам. Даволі распаўсюджаная практыка ў мастацкім жыцці... Напрыклад, Леанід Шчамялёў воль ужо некалькі гадоў не мае звестак, дзе знаходзіцца яго карціна "Ілья Рэлін у Здраўнёве". Асабіста я апошні раз бачыў гэта палатно яшчэ ў першай экспазіцыі здраўнёўскага музея-сядзібы і Ільі Рэліна. Потым яго кудысьці знікла... А мо сёння рэч зноў экспануецца ў Здраўнёве, а Шчамялёў пра гэта і не ведае?

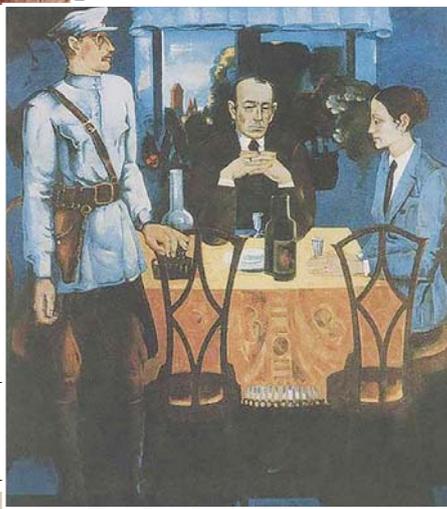
Невядома таксама, дзе зараз другі варыянт карціны Леаніда Дзмітрыевіча "Арышт Барыса Савінкава ў Мінску. 16 жніўня 1924 года", якую мастак у 1979 годзе зрабіў па замове Міністэрства ку-

Гаўрыла Вашчанка. "Маё Палессе".

Як і куды знікаюць творы?

Гісторыя страчанага ў калейдаскопе шматкроп'яў

Леанід Шчамялёў. "Арышт Барыса Савінкава ў Мінску. 16 жніўня 1924 года".

Мастацкая галерэя Барыса Аракчэва ў Крупках стала супраўднім цэнтрам культуры жыхароў раёна.

льтуры СССР. Гэту тэму мастаку падказваў я, хаця і сумняваюся, што Леанід Дзмітрыевіч возьмецца за яе распрацоўку: у тых часы за складаны вобраз эсэра-тэарэтыста XX стагоддзя, кіраўніка шэрагу антысавецкіх змоваў і ўзброеных выступленняў ніхто з савецкіх мастакоў яшчэ не браўся. А вось Шчамялёў з задавальненнем скаліўся: бліскуча паказаў у інтэр'еры пакоя вобразы і Барыса Савінкава, і Любові Дэрэнталь, і чэкіста Іосіфа Апанскага — тагачаснага намесніка паўнамоцнага прадстаўніка АДПУ па Беларускай ваеннай акрузе. І атрымалася выдатнае палатно. Сёння яго належыць Нацыянальнаму мастацкаму музею краіны. А тады, пабачышы яго, саюзнае Міністэрства культуры тут жа папрасіла Шчамялёва зрабіць

для Масквы варыянт, у кампазіцыю якога мастак дадаў яшчэ некалькі чалавек — чэкістаў, якія не пасрэдна прымалі ўдзел у арышце Савінкава. Так здарылася, што гэты вобраз, захаваны нашым земляком, так і застаўся адзіным ва ўсім савецкім і постсавецкім жывапісе, хаця і пісьменнікі, і кінарэжысёры, і дакументалісты шмат разоў цыгануліся да гэтай асобы. Яшчэ памятаю, як Міхаіл Савіцкі напісаў партрэт выдатнага філосафа, філалага і гісторыка антычнасці Аляксея Лосева і падараваў яго ліяхочоўскаму Фонду культуры. Потым мастак паспрабаваў даведацца, як ён там захоўваецца, але адказу так і не атрымаў...

Былі і шчаслівыя выпадкі, калі мастак яшчэ пры жыцці дарыў вялікія калекцыі сваіх работ рэгіяна-

льным музеям. І дзякуючы гэтаму творы да сёння захоўваюцца. Так, Уладзімір Мінейка незадоўга да смерці падараваў 45 карцін Мазырскому краязнаўчаму музею. Вялікую серыю палотнаў аддаў на сваю малую радзіму заслужанага дзеяча мастацтваў Уладзімір Пракапаў — у Добрушскі краязнаўчы музей (галерэя Пракапава). Сёння паспяхова працуе і музей-майстэрня народнага мастака Івана Міско ў Мінску, і Краязнаўчы музей у Крупках, дзе існуе таксама карцінная галерэя заслужанага дзеяча мастацтваў Барыса Аракчэва з яго палотнамі, якія аўтар і яго дачка Аксана Барысаўна падаравалі гораду. Сёння працуюць галерэя імя жывапісца і доктара мастацтвазнаўства Леаніда Дробава ў пасёлку Акцябрскі Гомельскай вобласці (у копішнім будынку аптэкі), галерэя імя заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Уладзіміра Гоманова на першым паверсе гісторыка-краязнаўчага музея ў Сяньне на Віцебшчыне, музей-майстэрня Мікалая Пушкарэ ў Мазыры, мастацкая галерэя заслужанага дзеяча мастацтваў Валерыя

Касцючэнка, "нясуць у сабе пазітыўную энергію... і прыносяць радасць ды эстэтычнае задавальненне". І гэтыя работы не проста ляжачы ў сховішчах, а экспануюцца ў калідорах банка, холах, офісах, рабочых кабінетах. Пра "Дом карцін", што на праспекце Пераможцаў, ужо было напісана і сказана шмат... Пра выдатную калекцыю твораў сусветнага маштабу "Белгазпрамбанка" ўжо даўно ведае Міско ў Мінску, і ў чым, канешне, асабістая заслуга кіраўніка установы Віктара Бабарыкі.

Менш радасная гісторыя. Напрыканцы 1990-х сын вядомага жывапісца Івана Стасевіча — Уладзімір — перадаў на радзіму сям'і, у Старыя Дарогі, амаль сотню карцін бацькі, бо там абяцалі стварыць музей заслужанага дзеяча мастацтваў, удзельніка вайны, "сына палка" Івана Нікіфаравіча Стасевіча. Але музей яго імя так і не з'явіўся (адсутнасць фінансаў?), хаця каля дваццаці карцін выстаўлены ў экспазіцыі гісторыка-этнографічнага музея, а астатнія творы — у сховішчы, чакаюць лепшых часоў.

Хацелася б даведацца, дзе сёння знаходзіцца (зразумела, акрамя музеяў) творы такіх мастакоў, як Альгерд Малішэўскі, Галіна Гаравая, Фёдар Бараноўскі, Іван Карасёў, Леанід Асядоўскі, Галіна Азгур, Іосіф Белановіч, Матвей Беланіцкі, Мікалай Якавенка, Фёдар Дарашвіч, Валяр'яна Жолтак, Монас Манасзон, Сцяпан Андруховіч, Васіль Паліччук, Мікалай Кандрацёў, Уладзімір Лятун, Уладзімір Пасюкевіч, Канстанцін Касмачоў (я ўзгадваю імёны тых, каго добра ведаю), — спіс можна доўжыць і доўжыць... Дый справа не толькі ў гэтым: проста не хацелася б, каб спадчына творцаў, якія натхнёна будавалі нашу культуру, аказалася разбазаранай. Узгадайце хаця б, колькі твораў Віталія Цвіркі, Івана Дмухайлы, Вячаслава Кубарова, Івана Рэя ці Мікалая Селешчука (і тут спіс можна таксама доўжыць) аказаліся "згубленымі" ў прасторах блізкага і далёкага замежжа! А колькі можна назваць імёнаў "жывых" мастакоў, якія вымушаны і сёння прадаваць свае работы за мяжу прыватным калекцыянерам ды проста спекулянтам для далейшага перапродажу!..

Добра, калі такія творы знойдуць сваё годнае месца ў замежных галерэях ці музеях (усё ж гэта імідж для Беларусі), але часцей за ўсё яны проста раставарваюцца ў невядомых еўрапейска-амерыканска-азіяцкіх прасторах. Што тут зробіць даводзіцца мастакам, па магчымасці, прадаваць сваю спадчыну для таго, каб і самому выжыць, і сям'ю пракарміць, і дарагім мастацкім матэрыялы купіць, і за майстэрню заплаціць, не кажучы пра тое, каб выдаць (зноў жа за свой кошт) каталог персанальнай выставы ці альбом.

Паўтараюся: а можа, усё ж з зацікаўленымі асобамі, дзяржаўнымі, грамадскімі і камерцыйнымі ўстановамі паспрабаваць разгледзець пытанне стварэння ў сталіцы агульнагарадскага альбо рэспубліканскага сховішча для твораў мастакоў-нябожчыкаў? Разумею, што праблема на сёння вельмі складаная, але ліха яго ведае — раптам?! Бо чалавечага высокаінтэлектуальнага капіталу ў нас, у рэспубліцы, дастаткова...

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыя:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";
■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.".

Выставы:
■ Выстава **"Вялікі Рэмбрант"** (прадстаўлены 69 арыгінальных афортаў вялікага галандца з прыватнай калекцыі Элізы Марці) — да 3 ліпеня.

■ Выстава твораў Віктара Гаўрылава (1927—2011) **"Подых вечнасці"**, прысвечаная 90-годдзю з дня нараджэння мастака — да 25 чэрвеня.

■ Выстава **"Датары, Шагал, Суцін, Хадасевіч-Лежэ. Энергія, экспрэсія, сімволіка і сны. Погляда на мастацтва Італіі і Беларусі першай паловы XX стагоддзя"** — да 4 ліпеня.

■ Выстава **"Прафесія — рэстаўратар"** (да 70-годдзя мастака-рэстаўратара вышэйшай кваліфікацыі Аркадзя Шпунта) — да 25 чэрвеня.
■ Выстава **"Паўзеі і постаці. Сацыяльны плакат Уладзіміра Крукоўскага"** — да 9 ліпеня.

Філіялы музея
МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянная экспазіцыя:
■ **"Інтэр'еры шляхецкай сядзібы"**.

■ **"Жыццё і творчасць Валенціны Ваньковіча"**.
■ **"Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."**.

■ Выстава выцінанак Алены Шаліпа і Лаймутэ Федасевей **"Папярковы мост сямброўства"**.
■ Выстава **"Другое жыццё кветак"** — да 24 чэрвеня.
■ Выстава аўтарскай лялькі Сяргея Драздова **"Мужчыніскі погляд"** — да 20 ліпеня.
■ Выстава моды і аксэсуараў эпохі Рамантызму з калекцыі Ігара Сурмачэўскага **"І паланэз пацаць пара"** — да 13 студзеня 2018-га.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА У В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Узбекістана **"Казачны Самарканд"** — да 17 верасня.
■ Лекторы **"За кубачкам гарбаты"**, прысвечаны чатыром відам народнай творчасці. **"Кераміка"** — 24 чэрвеня, **"Драўляная скульптура і народны жывапіс"** — 1 ліпеня. Пачатак лекцыяў а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыя:
■ Абноўленая экспазіцыя **"Старыкіны Беларусі"**.
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст.". **Бестрымная акцыя "Адзіны білет"**, якая дазваляе мінчанам і гасцям стаціць наведць сем музеяў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
■ Акцыя **"Вольнае піянна"** — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

Выставы:
■ Выстава **"Скарына — асветнік-гуманіст"** — да 24 чэрвеня.
■ Выстава **"Сімвалы савецкай эпохі"** — да 24 чэрвеня.
■ Выстава **"Рабінская дынастыя Медаля"** — да 24 чэрвеня.
■ Выстава **"Мясцовае насельніцтва"** (фотаздымкі часоў Першай сусветнай вайны) — да 30 чэрвеня.

Філіялы музея
ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

■ Абноўленая экспазіцыя, прымеркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі (залы дапоўненыя новымі прадметамі амаль з усіх фондowych калекцыі музея).
■ Выстава **"Шлях зброі: ад клінка да карабіна"** — да 6 жніўня.
■ **МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ**
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 12.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Штагвектарна-сусьце знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"**.

■ Выстава **"Візіты і візіткі: дыпламатыя ў кішні"**.
■ **МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыя:
■ "Геалогія і палеанталогія".
■ "Сезонныя змены".
■ Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
■ "Выстава насякомаедных раслін".
■ Выстава **"Жывыя цмокі"** — да 25 лютага 2018-га.

г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.
■ Выстава **"Насякомыя і не толькі"** — да 31 ліпеня.

г. Мінск, вул. Казіна, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.
■ Выстава **"Сафары парк"** — да 1 верасня.
■ Выстава **"Дзівосны свет матылькоў"** — да 11 верасня.
■ Атракцыён **"Лазерын квэст"**.
■ **МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ**
г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на Беларускіх землях".
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X—XIX стст.".
■ "Беларуская музычная

культура XX ст.".
■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст.".
■ Выстава рэтра-электрагітар **"Зроблена ў СССР"** — да 1 жніўня.
■ Выстава **"Музычныя інструменты Індыі"** — да 30 чэрвеня.
ГАСЦЕЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіненская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Любімыя цацкі"**, прадстаўленая калекцыяй керам і аўтарам цацак Вольгай Дзеранчук, — да 20 жніўня.
Майстар-класы:
■ **Джукаў** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі **"Асновы акцёрскага майстэрства"** для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Сьвярдлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

Пастаянная экспазіцыя.
■ Персанальная выстава **"Лініі лёсу Уладзіміра Акулава"** — да 30 ліпеня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 66 66; 203 07 92.

Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Часовая экспазіцыя **"Па той бок. Невядомыя фатаграфіі з акупаванай тэрыторыі СССР і савецка-германскага фронту (1941—1945)"** — да 30 ліпеня.

■ Часовая экспазіцыя **"Авіяцыя партызанам у гады Вялікай Айчыннай вайны"** — да 4 ліпеня.

■ Выстава **"Адна сям'я — адна вайна"** (падзей вайны праз сямейныя лёсы) — да 30 ліпеня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Леніна, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Міжнародны выставачны праект **"Заходняя Беларусь: гісторыя паўсядзёнасці"** — да 30 верасня.

Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
■ Часовая экспазіцыя **"Зямля і кветкі"** сучаснай мастацкі Таццяны Чарных — да 13 ліпеня.

Ратуша
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Анімацыйная праграма **"Немагчымае магчыма: на аўдэіцыі ў вайта!"**
Другі паверх. Слуцкія брамы
■ Часовая экспазіцыя **"З малітвай на вуснах"** — да 30 верасня.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Міжнародная выстава **"Ultima ratio Regum. Беларусь у Паўночных войнах сярэдзіны XVII —**

пачатку XVIII стст." — да 24 верасня.
■ Выстава акаварэльных твораў Раманаса Барысаваса **"Пазіяя руйн"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя:
■ **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
■ Стацыянарная выстава **"У хвалех нясмыгнага руху: аўтамабільны шляхам Коласа"** — да 30 верасня.

■ Экспазіцыя **"Склен"** на сядзібе Якуба Коласа.
■ Выстава **"Польскія пісьменнікі 20-30-х гг. XX стагоддзя"** — да 26 чэрвеня.

Музейны адукацыйны праект "Летнія канікулы ў Доме Коласа":
■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатралізаваныя прадстаўленні па матывах беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.

■ Мультимедыйны комплекс **"Чалавек. Асоба. Час"**.
■ Пешая экскурсія **"Місцінамі Коласа ў Мінску"**.

■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квест-гульні **"Таямніцы дома Песняра"**.

Акцыі:
■ **"Самы лепшы дзень"** (дзень нараджэння ў музеі).
■ Вывішчэнне ад музея, фотасесія **"У дзень выселля — у музей!"**

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ
г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыя:
■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галарэафічным тэатрам.

■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папарац-кветкі"**, **"Вячоркі"**.
■ Прэзентацыйная зборніка выбараных вершаў Янкі Купалы **"А хто там ідзе?"** на славацкай мове — 27 чэрвеня. Пачатак а 17-й.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска
ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:
■ **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.
■ Выстава фотаздымкаў Таццяны Ланатскай (Украіна) **"Жывое сонца"** — да 25 чэрвеня.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:
■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
■ **"Мінск гурбэнскі. Шляхецкі побыт"**.

■ Выстава твораў Іосіфа Грынберга і Аляксандра Родзіна **"Метамарфозы. Стары Тэль-Авіў. Настальгія"** — да 25 чэрвеня.

■ Персанальная выстава жывапісу Уладзіміра Уродніча **"Раха памяці"** — з 28 чэрвеня да 6 жніўня.

■ Фотавыстава **"Гукі музыкі Райманды Паулса"** — да 30 ліпеня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:
■ **"Мінік у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.
■ **МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"**
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8. Тэл.: (8-01595) 2 68 96.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава жывапісу Эміліі Фокінай **"Дзіўныя звыяры"** — да 27 жніўня.

ОЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:
■ **"Колас часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

■ Выстава тэкстыльных пано і іншых дэкаратыўных вырабаў Алы Губарэвіч **"Ніць связуючая"** — да 27 жніўня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

■ Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі жукавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Виртуальная гульня **"Карэты майстар"**.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.

■ Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890—1920-х гг.

АРТ-ГАСЦЕЎНА "ВЫСОКАЕ МВСТА"
г. Мінск, вул. Герцана, 2а. Тэл.: 321 24 30.

■ Выстава жывапісу і графікі Усевалада Швайбы **"Храм"** — да 9 ліпеня.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ
г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.

■ **"Музей крыміналістыкі"**.
■ Выстава халоднай зброі **"Для моцных духам..."**
■ Выстава **"Броня крепка"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
г. Ліда, вул. Лерамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Пастаянныя экспазіцыі:
■ **"Прырода Лідчыны"**.
■ **"Сучаснае мастацтва краю"** (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).

Выставы:
■ Выстава **"Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурашвера"**.
■ **"Вядзіма пачатак мы ад Гедыміна..."**
■ **Мемарыяльны пакой Валіяцкіна Таўлая.**

■ Выстава са збору А.Фішбайна **"Рачы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.
■ Музейна-выбарная зала **"Хрушчоўка 60-х"**.
■ Выстава **"Вайны связчынныя старонкі"**.
■ Выстава **"Надзейны шчыт краіны"**.
■ Выстава **"Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт"**.
■ Выстава **"Жыве мая ліра наонова!"**, прымеркаваная да 140-годдзя з дня нараджэння Ціцкі (Алаізы Пашкевіч).

ІЎЕЎСКІ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР
г. Іўе, вул. 17 верасня, 9. Тэл.: (8-01595) 2 68 96.

■ Экспазіцыя **"Пад адзіным небам праз стагоддзі"** ("Карэанне насельніцтва Іўеўчыны", "Беларускія татары").
■ Выставы **"Беларускія юўрэі"**, **"Другая сусветная вайна"**.

■ Выстава карцін Івана Струкава **"Саюз вады і зямлі"**.
■ Прадстаўленні лалечнага тэатра **"Батлейка"**.

НАВАГРУДСКІ ГІСТАРЫЧНА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ
г. Навагрудка, вул. Гродзенская, 2. Тэл.: (8-01597) 2 14 70.

■ Пастаянная экспазіцыя: **"Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны"**.
г.Навагрудка, вул.Мінская, 64-66.

■ **"Музей юўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне"**.

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІКЦЕВІЧА У НАВАГРУДКУ
г. Навагрудка, вул. Леніна, 1. Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).
■ Пастаянная экспазіцыя: **"Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча"**.

■ **Пастаянныя выставы:**
"Святло куклі Міцкевічаў", **"Малюнк сельскага жыцця"**, **"Пан Тадэвуш" праз час і народы"**.

ГАЛЕРЭІ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.

■ Выстава **"Свет сюррэалізму Ігара Карпава"** — да 28 чэрвеня.

■ Выстава фотаздымкаў Ююаса Будрагіска **"Мой Парыж"** — да 29 чэрвеня.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА
г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс: 290 60 10.

■ Выстава партрэта **"Псіхалогія вобраза"** — да 25 чэрвеня.

■ Юбілейная выстава акаварэльных і жывапісных твораў Сяргея Пісарэні — да 7 ліпеня.

■ Юбілейная выстава твораў Тамары Баткавой-Мацвееўка — да 7 ліпеня.

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

ТЭАТРЫ
НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў
■ **24 чэрвеня** — Канцэрт **"Каханню ўсе ўзросці скараюцца"**. Тэатральная зала замка Радзівілаў. Пачатак а 15-й.
■ **24** — **"Сельскі гонар"** (опера ў 2-х дзеях) П.Масканьі. Прэм'ера. Унутраны двор замка Радзівілаў. Пачатак а 21-й.

■ **25** — **"Viva la mama!"** ("Няхай жыве мама!") (опера ў 2-х дзеях) Г.Даніціці. Прэм'ера. Тэатральная зала замка Радзівілаў. Пачатак а 13-й.

■ **25** — **Гала-канцэрт "Радзівілаўскі баль"**. Унутраны двор замка Радзівілаў. Пачатак а 19-й.
■ **28, 29** — **"Op i Ora"** (балет ў 2-х дзеях) М.Крылова. Прэм'ера.

■ **29** — Канцэрт заслужанай артысткі Рэспублікі Беларусь **Аксаны Волкавай** і лаўрэата міжнароднага конкурсу **Юрыя Гардзешчага**. Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 19.30.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

■ **25 чэрвеня** — **"Юнона" і "Авокс"** (рок-опера) А.Рыбікава.
■ **27** — **"Жаніхі"** (аперэта ў 2-х дзеях) І.Дунаеўскага. Прэм'ера.

■ **28** — **"Баль у Савой"** (аперэта ў 2-х дзеях) П.Абрахамса.
■ **29** — **"Джэйн Эйр"** (мюзікл ў 2-х дзеях) К.Брайтбурга.
■ **30** — **"Бабін бунт"** (музычная камедыя ў 2-х дзеях) Я.Піцікіна.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.

■ **26 чэрвеня** — **"Любоў людзей"** (трылер) Д.Багаслаўскага.
■ **27** — **"Фінт-Крузаз"** (дзве сучасныя камедыі) Д.Багаслаўскага, В.Красоўскага.

■ **28** — **"Беларусь. Дыдактыка"** (праект з удзелам народнай артысткі Рэспублікі Беларусь Таццяны Мархель). Прэм'ера.

■ **29** — **"Партрэт"** (трагіфарс паводле апавесці М.Горана). Прэм'ера.

■ **30** — **"Містар Розыгрыш"** (гульні дарослых) С.Кандрашова. Апош